

ปัญหาพิเศษ

เรื่อง

ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหินตั้ง

อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

AN OPINION OF FARMER TOWARDS AGRICULTURAL TECHNOLOGY TRANSFER
CENTER TUMBON HINTUNG AMPHOE MOUNG CHANGWAT NAKONNAYOK

T096397

โดย

นางสาวสุภาวรรณ สว่างเวียง

เสนอ

ภาควิชาเทคนิคเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กทม.

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต(พัฒนาการเกษตร)

ป.พ.

พ.ศ. 2546

๙๘๖๑๑

๒๕๔๖

ลงทะเบียน.....

เลขทะเบียน 96397

รับเดือนปี ๙๘๖๑๑ ๒๕๔๖

สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใบรับรองปัญหาพิเศษ

ภาควิชาเทคนิคเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กทม.

เรื่อง

ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหินตั้ง

อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

AN OPINION OF FARMER TOWARDS AGRICULTURAL TECHNOLOGY TRANSFER

CENTER TUMBON HINTUNG AMPHOE MOUNG CHANGWAT NAKONNAYOK

โดย

นางสาวสุภาววรรณ สว่างเวียง

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร

วทบ.(พัฒนาการเกษตร)

เมื่อวันที่ 30 เดือน พ.ค. พ.ศ. 2546

ประธานกรรมการปัญหาพิเศษ.....

30 / พ.ค. / 46

(อาจารย์ดวงกมล ปานรศทิพ)

กรรมการปัญหาพิเศษ.....

30 / พ.ค. / 46

(ผศ.ดร.ทิพวรรณ ลิ้มงูร)

หัวหน้าภาควิชา.....

/ /

(อาจารย์สุชุมารณ์ ชันร์ศรี)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร
ประจำตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก
โดย : นางสาวสุภาววรรณ สว่างเวียง
ชื่อปริญญา : วิทยาศาสตร์บัณฑิต (พัฒนาการเกษตร)
สาขาวิชา : พัฒนาการเกษตร
ประธานกรรมการปัญหาพิเศษ :

(อาจารย์ดวงกมล ปานรศทิพ)

๒๐...../พ.ศ...../๒๕.....

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานภาพทั่วไปของเกษตรกร ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ตลอดจนข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

กลุ่มตัวอย่างของการศึกษานี้ ได้จากการสุ่มตัวอย่างเกษตรกรในตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) โดยใช้การจับฉลากตามรายชื่อบ้านเลขที่ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 157 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม สำหรับข้อมูลที่เก็บมาได้นำมาวิเคราะห์ด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุอยู่ระหว่าง 37 – 47 ปี มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาตอนต้น สมรสแล้วเป็นส่วนใหญ่ ทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ มีอาชีพหลักคือ ทำนา อาชีพรองคือ ทำสวน มีสมาชิกในครัวเรือนอยู่ระหว่าง 4 - 6 คนมากที่สุดและมีลักษณะการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง

ผลการศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ในด้านวิทยากรเกษตร ด้านเทคโนโลยีที่ถ่ายทอด ด้านวิธีการในการถ่ายทอด ด้านกิจกรรมของศูนย์ถ่ายทอด เกษตรกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 3.06)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่าเกษตรกรมีข้อเสนอแนะในเรื่องที่เกี่ยวกับศูนย์บริการและ
ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล โดยเกษตรกรต้องการให้ศูนย์ฯ จัดประชุมเกษตรกร
ในตำบลทุกสัปดาห์ หรือไม่อย่างน้อยเดือนละครั้ง เป็นการพบปะพูดคุยกันของเกษตรกรถึง
ปัญหาและอุปสรรคในการทำการเกษตรของแต่ละคน เพื่อหาทางแก้ไขป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นกับ
เกษตรกรรายอื่น ๆ หรือเพื่อเป็นการนำความรู้ใหม่ ๆ ด้านการเกษตรมาถ่ายทอดให้แก่เกษตรกร
จะได้ทันต่อเหตุการณ์ในปัจจุบัน ควรมีการจัดอบรมให้เกษตรกรได้ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อเป็นการ
ฝึกทางด้านทักษะและให้วิทยากรเกษตรของศูนย์รู้ว่าเกษตรกรทำถูกต้องหรือไม่อย่างไรจะได้ให้
คำแนะนำเพื่อแก้ไขต่อไป ควรมีกิจกรรมให้เกษตรกรเข้าไปศึกษาได้ตลอดเวลา เนื่องจาก
เกษตรกรบางรายเข้าไปขอรับการถ่ายทอดแล้วพบว่าเรื่องที่เราต้องการมีข้อมูลที่เป็นเอกสารแต่ไม่
สามารถได้ลงมือปฏิบัติจริงหรือเห็นกิจกรรมจริงได้ ทำให้บางครั้งอาจเข้าใจคลาดเคลื่อนไปจาก
ความจริง เครื่องมือและอุปกรณ์ของศูนย์ไม่เพียงพอต่อการใช้งานเมื่อมีเกษตรกรเข้ามารับการ
ถ่ายทอดเป็นจำนวนมาก ๆ ควรมีอุปกรณ์ช่วยในด้านของการถ่ายทอดให้มากขึ้นนอกเหนือจาก
การบรรยาย สาธิต ควรมีการนำเทคโนโลยีมาช่วย เช่น VDO เพื่อช่วยให้เกษตรกร
เห็นภาพจะได้เข้าใจมากขึ้นและควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับศูนย์ให้มากขึ้นกว่านี้ เนื่องจาก
เกษตรกรบางรายยังไม่เข้าใจว่าศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จัดตั้ง
ขึ้นมาเพื่ออะไร มีหน้าที่อะไร เกษตรกรสามารถเข้าไปขอรับความช่วยเหลืออะไรได้บ้าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำนิยม

ปัญหาพิเศษฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เพราะได้รับความช่วยเหลือจากหลาย ๆ ท่านที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอาจารย์ดวงกมล ปานรศทิพ ซึ่งเป็นประธานกรรมการที่ปรึกษาปัญหาพิเศษที่ได้กรุณาแนะนำแนวทางมาตั้งแต่ต้น และผศ.ดร.ทิพวรรณ ลิ้มงูร ซึ่งช่วยทำหน้าที่เป็นกรรมการปัญหาพิเศษ ซึ่งช่วยทำหน้าที่เป็นกรรมการปัญหาพิเศษ โดยให้ความช่วยเหลือในการตรวจทานแก้ไข รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมการเกษตร คณะเจ้าหน้าที่ของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ที่ให้ความกรุณาช่วยเหลือทางด้านข่าวสารข้อมูล รวมไปถึงเพื่อน ๆ ที่คอยให้กำลังใจข้าพเจ้าผู้ศึกษาซึ่งเป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ท่านสุดท้ายที่กล่าวถึงซึ่งเป็นผู้สร้างหลักให้แก่ชีวิตของข้าพเจ้ามาตั้งแต่ต้น คือ บิดา - มารดา ผู้ให้กำเนิด ที่ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนทางด้านเงินทุนในการศึกษามาโดยตลอด ดังนั้น หากการศึกษาครั้งนี้มีความคืบหน้านั้นคือผลจากการกระทำของบิดามารดาผู้ให้กำเนิด แต่หากเกิดการผิดพลาดประการใดนั้นเป็นเพราะความบกพร่องของข้าพเจ้าผู้ดำเนินงานเอง

.....
(นางสาวสุภาวรรณ สว่างเวียง)

พฤษภาคม 2546

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(4)
บทที่ 1 บทนำ	
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
ขอบเขตของการศึกษา	3
นิยามศัพท์	3
บทที่ 2 ตรวจเอกสาร	
ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล	5
1. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง	6
2. หลักการและเหตุผล	6
3. องค์ประกอบของศูนย์ฯ	7
4. ผู้อำนวยการศูนย์ฯ	10
5. วิทยาการเกษตร	11
6. แนวทางการดำเนินงาน	11
7. แนวทางการดำเนินงานจังหวัด	11
8. ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลที่ตั้ง	12
การถ่ายทอดเทคโนโลยี	18
1. รูปแบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตร	18
2. วิธีถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร	21
3. การยอมรับเทคโนโลยีทางการเกษตร	21
การยอมรับนวัตกรรมและเผยแพร่นวัตกรรม	28
งานส่งเสริมการเกษตรของประเทศไทย	31
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	34

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีการศึกษา	
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	38
วิธีการสุ่มตัวอย่าง	38
วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	40
การวิเคราะห์ข้อมูล	41
บทที่ 4 ผลการศึกษาและข้อวิจารณ์	
สถานภาพทั่วไป	43
ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก	47
ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการดำเนินงาน	59
วิจารณ์ผลการวิจัย	60
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการศึกษา	62
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	64
ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน	64
ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษา	65
เอกสารอ้างอิง	
ภาคผนวก	
แบบสอบถาม	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ 1	การหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง	39
ตารางที่ 2	แสดงระยะเวลาในการดำเนินงานศึกษาปัญหาพิเศษ	40
ตารางที่ 3	ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของเกษตรกร	45
ตารางที่ 4	ความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับด้านวิทยาการเกษตร	50
ตารางที่ 5	ความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับด้านเทคโนโลยีที่ถ่ายทอด	53
ตารางที่ 6	ความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับด้านวิธีการในการถ่ายทอด	56
ตารางที่ 7	ความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับด้านกิจกรรมของศูนย์ถ่ายทอด	58
ตารางที่ 8	คะแนนเฉลี่ยรวมระดับความคิดเห็นของเกษตรกร	59

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ

ภาพที่	สารบัญภาพ	หน้า
1.	รูปแบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากบนลงล่าง	18
2.	รูปแบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่มีผลสะท้อนกลับ	19
3.	รูปแบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่มีการปรับปรุงผลสะท้อนกลับ	20
4.	รูปแบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เริ่มต้นและสิ้นสุดที่เกษตรกร	21

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

(Introduction)

ความสำคัญของปัญหา

ในการส่งเสริมการเกษตรระยะเริ่มแรก มีข้อจำกัดด้านอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต่อครอบครัวเกษตรกร ถึง 1 ต่อ 4,000 คน ทำให้ไม่สามารถใช้วิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคลได้ จึงใช้วิธีการส่งเสริมการเกษตรผ่านกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในรูปแบบของการประชุมเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งก็เกิดปัญหาในทางปฏิบัติสามารถจัดประชุมได้นาน ๆ ครั้ง จึงจะมีการประชุมเกิดขึ้น ทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นไม่สามารถแก้ไขได้ทันเวลาที่ ไม่ทันเวลาและความต้องการของเกษตรกร นอกจากนี้ยังใช้วิธีการสาธิตให้เกษตรกรดูในระดับอำเภอบ้างบางขั้นตอน โดยไม่มีการนำเกษตรกรไปดูการสาธิตอย่างมีระบบทุกขั้นตอน เกษตรกรยังให้ความสนใจและให้ความสำคัญในเรื่องนี้น้อย ในเรื่องการสนับสนุนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมีน้อยทั้งยังขาดวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมตลอดถึงยานพาหนะที่จำเป็นในการส่งเสริมการเกษตร จึงทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่จึงมุ่งแก้ไขปัญหาให้แก่เกษตรกรซึ่งเป็นปัญหาเฉพาะหน้าเป็นส่วนใหญ่ การถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตรแผนใหม่ โดยใช้เทคนิคและวิธีการส่งเสริมที่น่าสนใจมีน้อย ดังนั้นการบริการความรู้สู่เกษตรกรจึงอยู่ในวงจำกัด เป็นการบริการเฉพาะจุดเท่าที่สามารถจะปฏิบัติได้เท่านั้น อนึ่ง ในกรณีที่เกษตรกรมีปัญหาทางการประกอบอาชีพในพื้นที่ที่ไม่สามารถช่วยเหลือเกษตรกรได้ทันเวลาที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเกิดโรคระบาด หรือภัยธรรมชาติต่าง ๆ ก็ตาม เกษตรกรยังต้องพึ่งพาตนเองเป็นส่วนใหญ่การบริการของภาครัฐมีน้อยและไม่ทั่วถึง รวมทั้งความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนไม่มีระบบที่แน่นอน ทำให้ไม่สามารถตรวจสอบข้อมูลต่าง ๆ ได้ จึงเกิดมีความซ้ำซ้อนกันในการปฏิบัติงาน และบางจุดก็ละเลยไม่ได้เข้าไปปฏิบัติงาน ทำให้เกษตรกรในบางพื้นที่ยังขาดความรู้ในการทำการเกษตรแบบใหม่ หรือขาดความรู้ในด้านของเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่จะช่วยในการเพิ่มผลผลิต

ในด้านสื่อเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ส่วนใหญ่จะล้าสมัยและเป็นเอกสารที่แสดงคำแนะนำทั่ว ๆ ไปไม่เฉพาะเจาะจง จึงไม่สามารถนำไปปฏิบัติในพื้นที่จริงของเกษตรกรได้ทันที ด้านการเผยแพร่ความรู้ข่าวสารด้านวิชาการเกษตรแผนใหม่ไปสู่เกษตรกร ไม่มีระบบที่แน่นอน ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมแต่ละคน และการให้ความสำคัญด้านส่งเสริมการเกษตรของผู้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เกี่ยวข้อง ทั้งในระดับ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ และวิทยุท้องถิ่น ดังนั้นการใช้วิธีการส่งเสริมการเกษตรแบบมวลชน จึงสามารถสรุปได้ว่าการดำเนินการน้อยมาก และเป็นเฉพาะบางจุดเท่านั้น ทำให้ข้อมูลข่าวสารเผยแพร่ไปสู่เกษตรกรไม่ทั่วถึง(เอกชัย โอเจริญและรุจันท์ พานิชโยทัย ,2540:13-14) จากปัญหาดังกล่าวกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้กำหนดให้จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลขึ้นมาเพื่อเป็นศูนย์กลางในการพัฒนางานด้านการเกษตรในระดับตำบลที่มีการเชื่อมโยง การปฏิบัติงานระหว่างเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เกษตรกร แกนนอกกลุ่มอาชีพ ภาคเอกชนและหน่วยงานต่างๆในลักษณะบูรณาการ การพัฒนาอย่างบูรณาการ โดย"พหุภาคี" "เรียนรู้" และ "จัดการ" เพื่อ "พึ่งตนเอง" เน้นเป้าหมายพัฒนาคนทำให้ปัญหาด้านร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจและสังคมดีขึ้น สิ่งแวดล้อมยั่งยืน สามารถตอบสนองความต้องการของเกษตรกรในชุมชน โดยมุ่งเน้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ควบคู่กับการพัฒนาด้านการเกษตรที่เกษตรกรมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ในการวางแผนกิจกรรมทางการเกษตรตามศักยภาพของพื้นที่ ซึ่งจะส่งผลให้เกษตรกรมีการพัฒนาอาชีพของตนเอง มีรายได้เพิ่มขึ้น ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้อันจะนำไปสู่การพัฒนาเกษตรกรที่ยั่งยืน เนื่องจากศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเพิ่งถูกจัดตั้งขึ้น ยังมีผู้ทำการวิจัยในเรื่องนี้น้อย โดยเฉพาะในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครนายกยังไม่มีผู้ใดทำการวิจัย ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ประกอบกับมีจุดสถานีหลายจุด ในแต่ละจุดมีการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์ต่ออาชีพของเกษตรกรในพื้นที่ แต่ในสภาพความเป็นจริงเกษตรกรยังไม่ได้ไปใช้ประโยชน์จากศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลอย่างเต็มที่ อาจเนื่องด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น เกษตรกรไม่มีเวลา เนื่องจากต้องประกอบอาชีพของตนเอง ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลมีการประชาสัมพันธ์น้อยทำให้เกษตรกรไม่ทราบว่าสามารถไปขอรับบริการอะไรได้บ้าง ด้วยเหตุผลนี้ผู้ทำการวิจัยจึงต้องการทำการวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยีในพื้นที่ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ว่าเกษตรกรมีความคิดเห็นอย่างไรบ้าง ซึ่งข้อมูลที่ได้สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการทำงานของศูนย์

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการเกษตรกรตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงสถานะภาพทั่วไปของเกษตรกรในตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก
2. ทำให้ทราบถึงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก
3. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์แก่ ผู้อำนวยการ คณะกรรมการของศูนย์ฯ และเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่ดำเนินการเกี่ยวข้องกับศูนย์ฯ นำไปเป็นข้อมูลหรือแนวทางในการปรับปรุงศูนย์ฯ ดังกล่าวให้เหมาะสมหรือตรงตามความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่นั้น

ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาดังนี้ คือ จะทำการเก็บข้อมูลในเรื่องของข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ในเรื่องของวิทยาการเกษตร เทคโนโลยีที่ถ่ายทอด วิธีการในการถ่ายทอด และกิจกรรมของศูนย์ฯ ในปี 2545

นิยามศัพท์

ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกส่วนบุคคลของเกษตรกรในตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายกที่มีต่อศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในเรื่องของวิทยาการเกษตร เทคโนโลยีที่ถ่ายทอด กิจกรรมของศูนย์ฯ และวิธีการในการถ่ายทอด

ข้อเสนอแนะ หมายถึง ข้อมูลหรือความต้องการของเกษตรกรที่เสนอความคิดเห็นให้ปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงบางสิ่งบางอย่างให้ดีขึ้นหรือตรงตามความต้องการของเกษตรกร

เกษตรกร หมายถึง ผู้ที่ประกอบอาชีพการเกษตรในตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบล หมายถึง สถานที่ที่เป็นศูนย์กลางนำความรู้ด้านการเกษตรทุกสาขาของทุกกรม/กอง ในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ไปถ่ายทอดสู่

เกษตรกรในพื้นที่ตำบลนั้นๆ ในที่นี้ หมายถึง ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบล
ตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

การถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร หมายถึง การให้ความรู้ ข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ ด้าน
เทคโนโลยีการเกษตรแก่เกษตรกร

วิทยาการเกษตร หมายถึง เกษตรกรที่เป็นเจ้าของจุดถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือจุดสาธิต มี
หน้าที่ให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรที่เข้ามารับการถ่ายทอด

เทคโนโลยีที่ถ่ายทอด หมายถึง ข้อมูลความรู้ด้านการเกษตรในเรื่องต่าง ๆ เช่น กระบวนการ
การผลิตส้มโอที่มีคุณภาพ การใช้ปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพและใช้เศษพืชที่ได้จากการเกษตรมาใช้เป็น
การเพิ่มผลผลิตและมีคุณภาพ การขยายพันธุ์มะพร้าวแบบใช้ตอคู่ การทำข้าวเกรียบสมุนไพร
และข้าวแต่น้ำแดงโม การวิเคราะห์แมลงศัตรูพืช การป้องกันกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน
เทคนิคการแกะสลักเหาะไม้ไผ่

วิธีการในการถ่ายทอด หมายถึง วิธีการต่าง ๆ ที่ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการ
เกษตรประจำตำบลนำมาใช้ในการให้ความรู้หรือถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรให้กับ
เกษตรกร อาทิเช่น การสาธิต ศูนย์ฝึกอบรมเกษตรกร การเยี่ยมเยียนเกษตรกร และการให้
เกษตรกรเป็นครูฝึกอบรมเกษตรกรด้วยตนเอง

กิจกรรมของศูนย์ถ่ายทอด หมายถึง กิจกรรมที่ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการ
เกษตรประจำตำบลนั้นจัดขึ้น เช่น การจัดประกวดส้มโอ การจัดโครงการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
โดยมีการนำเที่ยวตามจุดสาธิตต่าง ๆ ของศูนย์ ฯ จัดอบรมเรื่องการผลิตน้ำหมักชีวภาพ จัดห้
ขายผลิตภัณฑ์ของศูนย์ ฯ เช่น ข้าวเกรียบสมุนไพร เหาะไม้ไผ่แกะสลัก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2
ตรวจเอกสาร
(Review of Related Literature)

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้มีการทบทวนวรรณกรรมจากเอกสารที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อให้เกิดความกระจ่างชัดในประเด็นและเป็นแนวทางในการศึกษาดังนี้

ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในรายละเอียดต่าง ๆ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง
2. หลักการและเหตุผล
3. องค์ประกอบของศูนย์ฯ
4. ผู้อำนวยการศูนย์ฯ
5. วิทยากรเกษตร
6. แนวทางการดำเนินงาน
7. แนวทางการดำเนินงานของจังหวัด
8. ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลที่ตั้ง อำเภอเมือง

จังหวัดนครนายก

การถ่ายทอดเทคโนโลยี

1. รูปแบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตร
2. วิธีถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร
3. การยอมรับเทคโนโลยีทางการเกษตร

การยอมรับนวัตกรรมและการแพร่กระจายของนวัตกรรม

งานส่งเสริมการเกษตรของประเทศไทย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในด้านต่างๆ

กรมส่งเสริมการเกษตร(2545)ได้กล่าวเกี่ยวกับศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในด้านต่างๆ ไว้ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง

1.1 เพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการในการพัฒนาการเกษตร ที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันเกษตรกร ชุมชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืนและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จะทำหน้าที่ในการให้การสนับสนุนด้านการให้บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตร

1.2 ปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานของส่วนราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในระดับท้องถิ่น เพื่อให้มีการบริการทางการพัฒนาการเกษตรที่มีการผสมผสาน และสามารถให้บริการแก่เกษตรกรที่จุดเดียว และมีลักษณะเป็นบูรณาการ โดยผ่านทางศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

1.3 เพื่อเพิ่มศักยภาพของชุมชนในด้านการวางแผนและการพัฒนาตนเองในด้านการพัฒนาการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร ปรับปรุงคุณภาพสินค้า วางแผนในการบริหารจัดการ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนและพัฒนาาระบบข้อมูลพื้นฐานของชุมชน รวมทั้งการเสนอแนะให้มีการใช้ประโยชน์จากงบประมาณ จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาการเกษตร ตลอดจนส่งเสริมให้มีการอบรมและการระดมทุนของชุมชนเพื่อการลงทุนธุรกิจการเกษตร

2. หลักการและเหตุผล

2.1 มุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาศักยภาพด้านต่าง ๆ ของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรในการเพิ่มศักยภาพการผลิตของชุมชน อันได้แก่ โครงสร้างพื้นฐานของชุมชนด้านสังคมและเศรษฐกิจ ด้านการบริหารจัดการในสังคม

2.2 เป็นการเพิ่มศักยภาพของเกษตรกรในด้านการเกษตร ให้มีความพร้อมในการรองรับการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นตามหลักการนโยบายเศรษฐกิจและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการปรับโครงสร้างการเกษตรของรัฐบาล ดังนี้ การดำเนินงานเป็นไปตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐที่บัญญัติภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตราที่ 78 ที่รัฐจะต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นทั้งตนเอง มาตราที่ 79 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และมาตราที่ 84 รัฐจะต้องส่งเสริมการรวมตัวของเกษตรกร เพื่อวางแผนทางการเกษตร และรักษาผลประโยชน์ร่วมกันของเกษตรกร สอดคล้องกับแผนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และปรับเปลี่ยนบทบาทของราชการส่วนบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถดำเนินกิจกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของเกษตรกรในท้องถิ่น ให้เกษตรกรในท้องถิ่นมีรายได้และ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คุณภาพชีวิตที่ดี รวมทั้งให้ความสำคัญในขบวนการที่เกษตรกรสามารถตัดสินใจในการผลิตการเกษตรด้วยตนเอง กำกับดูแล และสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกิดความร่วมมือระหว่างองค์กรเกษตรกร สถาบันเกษตรกรเพื่อพัฒนาการเกษตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องและเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 21 พฤศจิกายน 2543 ที่จัดตั้งให้มีศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เป็นศูนย์กลางในการให้บริการ โดยพิจารณาจัดตั้งในพื้นที่ที่เหมาะสมและจำเป็น ทั้งนี้ให้คำนึงถึงอาชีพหลักของเกษตรกรแต่ละพื้นที่ โดยมีหลักการสำคัญ คือ เป็นที่ชุมชนโดยให้ชุมชนได้มีโอกาสมาพบปะแลกเปลี่ยนความรู้ และ ประสบการณ์ ตลอดจนร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาชุมชน ร่วมกันกำหนดทิศทางพัฒนาและวางแผน แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม เป็นเวทีของส่วนราชการ ที่จะเข้ามาทำงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดความรู้และให้เกิดการบริการแก่เกษตรกรที่จุดเดียว (One Stop Service) ในการดำเนินงานได้จัดตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เพื่อเป็นตัวอย่างและเป็นแม่ข่ายในการเรียนรู้และขยายผลครอบคลุมทุกตำบลที่มีพื้นที่การเกษตรรวม 7,156 ตำบล ดังนี้

ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรตำบลนาร่อง 8 ตำบล ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรตำบลหลัก 99 ตำบล (จังหวัดละ 1 ตำบล และคัดเลือกเพิ่มเติมจากตำบลในเขต กปร. และ UNDP) ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรตำบลขยาย 769 ตำบล (อำเภอละ 1 ตำบล) ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรตำบลเตรียมการ 6,280 ตำบล

3. องค์ประกอบของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร

3.1 ที่ทำการศูนย์

มีศูนย์เป็นสำนักงานในการบริหารจัดการและเป็นแหล่งในการบริการข้อมูลข่าวสาร และวิทยาการด้านการเกษตรในทุกสาขา สถานที่ตั้งศูนย์จะพิจารณาจากสถานที่ที่มีความยั่งยืน ติดต่อดีสะดวกให้เลือกที่ทำการ อบรม. เป็นอันดับแรกในกรณีที่ไม่สามารถใช้สถานที่ อบรม. ได้ให้พิจารณาจากสถานที่อื่นที่เหมาะสมเป็นที่ตั้งสำนักงาน วัสดุอุปกรณ์ที่สำนักงานศูนย์ ได้แก่ ป้ายชื่อศูนย์(โลโก้)และขนาดของป้ายชื่อซึ่งออกแบบจากส่วนกลาง โต๊ะ เก้าอี้ ที่ทำงาน ของ เจ้าหน้าที่ เครื่องเขียนแบบพิมพ์ กระดาษและบอร์ดแผนผังแสดงขอบเขตของตำบลที่ตั้ง ศูนย์ ที่ตั้งจุดสถานี และถ่ายทอดเทคโนโลยี ข้อมูลการเกษตรของตำบล ได้แก่ ศักยภาพพื้นที่ ขุดดิน แหล่งน้ำ ข้อมูลด้านพืชปศุสัตว์ ประมง ฯลฯ แผนงาน โครงการเกษตรประจำตำบลไปสเตอร์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประชาสัมพันธ์ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีและโปสเตอร์อื่นๆ ซึ่งกรมต่างๆ ในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จัดทำให้ออกสารวิชาการเกษตรของกรมต่างๆ ตัวอย่างของจริง หรือรูปภาพที่มีคำอธิบายพร้อมคำแนะนำเกี่ยวกับโรคแมลงศัตรูพืชหรืออื่นๆ ตามสภาพปัญหาของพื้นที่อื่นๆ ตามความเหมาะสม

3.2 จุดสถิติและถ่ายทอดเทคโนโลยี แบ่งเป็น 2 ประเภท

จุดสถิติและถ่ายทอดเทคโนโลยีที่มีอยู่แล้ว โดยคัดเลือกจากกิจกรรมที่เกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรดำเนินการประสบผลสำเร็จ ในอาชีพในด้านสาขาต่าง ๆ (พืช สัตว์ ประมง พัฒนาที่ดิน ฯลฯ) พร้อมทั้งจะเป็นแบบอย่างให้แก่เกษตรกร หรือกลุ่มเกษตรกรอื่น ๆ นำไปปฏิบัติ จุดสถิติดังกล่าวนี้มีอยู่ทั่วไปในพื้นที่ ทั้งในสวนกิจกรรมหรือ โครงการ ที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ หรือเกษตรกร / กลุ่มเกษตรกรจัดตั้งขึ้นเอง รวมทั้งในส่วนของภาค เอกชนที่ลงไปจัดทำในพื้นที่ สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในด้านการถ่ายทอด หรือทำการปรับปรุงต่อยอดให้เป็นจุดสถิติที่มีความสมบูรณ์ในการถ่ายทอดความรู้มากยิ่งขึ้น

จุดสถิติที่สร้างขึ้นใหม่ จุดสถิติดังกล่าวนี้เกิดจากการวิเคราะห์ปัญหา และความต้องการในการรับรู้วิทยการด้านการเกษตรของชุมชนในพื้นที่ แล้วจึงทำการสร้างจุดสถิติด้านการเกษตรสาขาต่าง ๆ (พืช สัตว์ ประมง พัฒนาที่ดิน ฯลฯ) ขึ้นมาใหม่ พร้อมทั้งคัดเลือกเกษตรกรที่เหมาะสมเป็นผู้ดำเนินการ

ทั้งนี้จุดถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือจุดสถิติสามารถทำได้ในรูปแบบต่างๆ เช่น การสถิติเป็นรายบุคคล รายกลุ่ม หรือรายหมู่บ้าน เป็นต้น

ตัวอย่างกิจกรรมสถิติรายบุคคล หรือรายกลุ่ม เช่น สถิติผักปลอดภัยจากสารพิษ การปลูกกล้วยเชิงธุรกิจครบวงจร การเพาะเห็ดเชิงการค้า การปลูกพืชครบวงจร เช่น หน่อไม้ฝรั่ง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ การเลี้ยงสัตว์ การเลี้ยงปลา เป็นต้น

ตัวอย่างการสถิติรายหมู่บ้าน เช่น หมู่บ้านผลิตเมล็ดพันธุ์ หมู่บ้านเกษตรยั่งยืน หมู่บ้านไม้ดอกไม้ประดับ หมู่บ้านหมอนไหมอุตสาหกรรม

สำหรับวัสดุอุปกรณ์ หรือสิ่งจำเป็นในกระบวนการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วม ได้แก่ สถานที่พบปะ ที่นั่งประชุม ฯลฯ ชาร์ต บอร์ดต่างๆ แผ่นพอลิกราฟออุปกรณ์ที่ใช้ในการบรรยายชี้แจงและอุปกรณ์อื่นๆ ที่ทางราชการจะจัดให้(ไร่ไพพรรณ อภิชาติพงศ์ชัย,2544:406)

3.3 คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

ขณะนี้ใช้คณะทำงาน โครงการเพิ่มศักยภาพการผลิตของชุมชนด้านการเกษตรระดับตำบลดำเนินการ ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้ เกษตรตำบล เป็นประธาน ผู้แทนที่ อบต. มอบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หมาย กรรมการหมู่บ้านกรรมการ กลุ่มเกษตรกร กรรมการสหกรณ์ ผู้แทนจุดสาธิตและถ่าย
ทอดเทคโนโลยีการเกษตร ผู้อำนวยการศูนย์ฯ เป็นกรรมการและเลขานุการ

3.4 บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยี
การเกษตรประจำตำบล คือ วางแผนการปฏิบัติงานโครงการระดับตำบล กำหนด กิจกรรม งบ
ประมาณ และระยะเวลาการปฏิบัติงานในพื้นที่ตำบลเป้าหมาย ติดตามและรายงานผลความก้าว
หน้า ปัญหา อุปสรรค ต่อคณะกรรมการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ ปฏิบัติงานอื่น ตามที่คณะ
อนุกรรมการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอมอบหมายนอกจากนี้คณะกรรมการบริหารศูนย์จะทำ
หน้าที่หลัก คือ ดำเนินงานให้เกิดการจัดทำแผนชุมชนที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของ
เกษตรกรในตำบล ดังนี้ การสำรวจข้อมูลพื้นฐานความต้องการของชุมชน โดยการสำรวจและ
เก็บข้อมูลดังกล่าว จะคัดเลือกเกษตรกรอาสาสมัครของแต่ละหมู่บ้านแล้วนำไปฝึกอบรมสัมมนา
ให้สามารถปฏิบัติงานสำรวจข้อมูลการเกษตรเบื้องต้น เพื่อทราบปัญหาและความต้องการของ
เกษตรกรในตำบล ตามคู่มือการปฏิบัติงานสำรวจข้อมูล โดยเกษตรกรอาสาสมัครดังกล่าวจะนอก
จากจะปฏิบัติงานสำรวจและจัดเก็บข้อมูลแล้ว ยังสามารถทำหน้าที่เป็นตัวกลางระหว่างเกษตรกร
และเจ้าหน้าที่ของรัฐในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารจากทั้งหน่วยงานของทาง ราชการ และหน่วย
งานเอกชนไปสู่เกษตรกรรายอื่นๆ ในท้องถิ่นของตนเองด้วย ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาความต้องการ
ชุมชน โดยเกษตรกรในชุมชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจ และตัดสินใจวาง
แผนการดำเนินงานด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Assessment
and Planning – PAP) ซึ่งกระบวนการดังกล่าวจะทำให้เกษตรกรสามารถวิเคราะห์วางแผนและจัด
การทรัพยากรได้ตรงกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ทั้งนี้ผู้อำนวยการศูนย์และเจ้าหน้าที่
ของรัฐที่เกี่ยวข้องจะทำหน้าที่เป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวกในการวิเคราะห์และจัดทำแผนดังกล่าว
วิเคราะห์ความเป็นไปได้ของแผนชุมชน และจัดทำเป็นแผนงาน โครงการ ในระดับตำบลเสนอ จัด
ทำแผนปฏิบัติการของตำบล แผนการจัดตั้งสำนักงานศูนย์โดยให้มีข้อมูลเป็นไปตามมาตรฐานข้อ
มูลที่กำหนด(เอกสารมาตรฐานข้อมูลศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล) แผนการ
จัดตั้งจุดสาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยี แผนการถ่ายทอดความรู้ ได้แก่แผนการฝึกอบรมวิทยากร
เกษตรกร แผนการฝึกอบรมสัมมนา คู่มือของเกษตรกร แผนขยายผลแผนวัดผลสัมฤทธิ์ของการ
ถ่ายทอดความรู้ แผนการดำเนินการกิจกรรมส่งเสริมการเกษตรตามกิจกรรมโครงการและงบ
ประมาณปกติ ทำหน้าที่กำกับ ดูแลแผนงานโครงการของตำบลให้เป็นไปตามแผนตลอดจนติด
ตามให้การสนับสนุนในเรื่องต่างๆ ตั้งแต่การกำหนดเรื่องและกิจกรรมสาธิต การจัดการด้านการ
เตรียมความพร้อมของวิทยากรเกษตรกรที่เป็นเจ้าของกิจกรรมสาธิต การนำเกษตรกรในตำบลมา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เรียนรู้ การขยายผล การจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดการเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร การเกษตรให้เกษตรกรในตำบลได้รับรู้รับทราบข้อมูลของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลอย่างต่อเนื่อง อนึ่งการทำงานโครงการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตร ซึ่งทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการบริหารโครงการต้องได้รับการฝึกอบรมสัมมนาในด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของตำบลแบบชุมชน เพื่อจะสามารถจัดทำแผนของตำบลได้ตรงความต้องการของพื้นที่

โดยองค์ประกอบคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จะมีการเปลี่ยนแปลงภายหลังจากที่ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยโครงการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรชุมชน ผ่านความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ซึ่งจะมีองค์ประกอบ ดังนี้ ผู้แทนชุมชนที่เป็นกรรมการ เป็นประธาน ผู้แทนชุมชน 6 คน (เลือกเป็นประธาน 1 คน) ผู้แทน อบต. ผู้แทนสำนักงานเกษตรอำเภอ ผู้แทนสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ผู้แทนสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ ผู้แทนสำนักงานสหกรณ์อำเภอ ผู้แทนสำนักงานประมงอำเภอ ปลัดอำเภอ ผู้อำนวยการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เป็นกรรมการและเลขานุการ (คัดเลือก)

4. ผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

ผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบตำบล ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีบทบาทหน้าที่ดังนี้ ประสานงานและจัดการด้านการเกษตรภายในตำบล จัดการเกี่ยวกับระบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรในตำบล รายงานสถานการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรมถึงภัยธรรมชาติ จัดการเกี่ยวกับโรงเรียนเกษตรกร จัดการด้านการตลาด (ตลาดร่มเขียว) รายงานผลการปฏิบัติงานด้านการเกษตร

ทั้งนี้ ให้ปฏิบัติงานที่ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลอย่างน้อยสัปดาห์ละ 2 วัน โดยกำหนดวันปฏิบัติงานและแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจน (ให้กำหนดวันปฏิบัติงานที่ศูนย์ฯ เหมือนกันทั้งจังหวัด)

5. วิทยากรเกษตร

วิทยากรเกษตร ได้แก่ เกษตรกรที่เป็นเจ้าของจุดถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือจุดสถานีมีบทบาทหน้าที่ดังนี้ ให้คำปรึกษาด้านการประกอบวิชาชีพการเกษตรในตำบล เป็นผู้ให้การถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ในการถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตร

6. แนวทางการดำเนินงาน

จัดหาสถานที่แต่งตั้งคณะกรรมการและผู้อำนวยการศูนย์ฯมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบตามลำดับชั้น จัดทำฐานข้อมูลของแต่ละศูนย์และปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัย สำรวจ รวบรวมวิเคราะห์ นำเสนอข้อมูลให้ครบถ้วนถูกต้องและทันสมัยอยู่เสมอ จัดเวทีชาวบ้านเพื่อทำงานร่วมกันร่วมกับชุมชนจัดทำแผนตามกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน จัดทำแผนปฏิบัติการระยะสั้น (สัปดาห์/เดือน/ปี) จัดให้มีกิจกรรมอยู่เสมอและต่อเนื่องโดยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดให้มีอุปกรณ์และเครื่องมือจำเป็นประจำศูนย์ มีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

7. แนวทางการดำเนินงานของจังหวัด

ให้จังหวัดทุกจังหวัดจัดให้มีการดำเนินการดังนี้ ประชุมชี้แจงสมาชิก อบต. และองค์กรเกษตรกรในตำบลให้เข้าใจหลักการของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลตามวิธีการในข้อ 6 โดยให้นายอำเภอเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการดังกล่าวคัดเลือกสถานที่ตั้งศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลและคัดเลือกหรือจัดตั้งจุดถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือจุดสถานี ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการสนับสนุนบุคลากรและงบประมาณ ในการดำเนินงานกิจกรรมศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลของตำบล เพื่อใช้ในการจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกร จัดทำแผนการจัดตั้งศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลและแผนการดำเนินงานของศูนย์ จัดทำป้าย แผน ที่ อุปกรณ์ ฯลฯประจำศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ประชาสัมพันธ์ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เพื่อให้เกษตรกรทั่วไปได้รับรู้และมาใช้บริการ อบรม วิทยากรเกษตรให้มีความสามารถในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดำเนินการถ่ายทอดความรู้ตามกระบวนการถ่ายทอดความรู้ โดยนำเกษตรกรในตำบลหรือเกษตรกรทั่วไปมาฝึกหัดและเรียนรู้ขยายผลการดำเนินการถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตร โดย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กำหนดวิธีการให้เกษตรกรที่เข้ามาเรียนรู้ไปขยายผล เช่น การให้บริการความรู้อย่างต่อเนื่อง การสนับสนุนปัจจัยบางอย่างตามความจำเป็นติดตามประเมินผลและรายงาน

โดยให้ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเป็นศูนย์กลาง พัฒนาการเกษตรในระดับตำบล โดยดำเนินการจัดทำแผนชุมชนด้านการเกษตรระดับตำบล ใช้กระบวนการทำงานกับชุมชนเป็นแนวทางการดำเนินงาน จัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลประจำตำบลประจำปี จัดทำแผนปฏิบัติงานประจำเดือนของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลจัดประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลทุกเดือน บริการและถ่ายทอดความรู้วิชาการให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและลักษณะพื้นที่ ในรูปแบบมีส่วนร่วมโดย ให้เกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในอาชีพสอนเกษตรกรด้วยกันเอง ให้เกษตรกรเรียนรู้และฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง โดยเจ้าหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ศึกษาและเรียนรู้จากพื้นที่ต้นแบบ เพื่อศึกษาแนวคิด ตลอดจนพัฒนาการที่ทำให้ประสบความสำเร็จ(กรมส่งเสริมการเกษตร ,2545:3)

8. ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลที่ตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลที่ตั้ง จัดตั้งขึ้นในปี 2543 เพื่อเป็นศูนย์กลางความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐ องค์กรท้องถิ่น และเกษตรกร ในการดำเนินการถ่ายทอดความรู้และขยายผลเทคโนโลยีการเกษตรอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยได้รับงบประมาณปกติ ในส่วนของกรมส่งเสริมการเกษตรสนับสนุนในการจัดตั้ง ในลักษณะศูนย์ทั่วไป(ศูนย์ก่อตั้ง) โดยใช้งบประมาณในการจัดตั้งเป็นเงินจำนวน 40,000 บาท ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลที่ตั้ง เป็นศูนย์หนึ่งในจำนวน 5,607 ศูนย์ ทั่วประเทศซึ่งเปิดดำเนินการและให้บริการเกษตรกรใช้ประโยชน์ตั้งแต่วันที่ 14 ตุลาคม 2543

ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรมีหน้าที่อย่างไร

เป็นศูนย์กลางนำความรู้ด้านการเกษตรทุกสาขาของทุกกรม / กอง ในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ไปถ่ายทอดสู่เกษตรกรในพื้นที่ตำบล โดยมีการพิจารณาเลือก เทคโนโลยี กิจกรรมที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่ และเกษตรกรตำบลนั้นทั้งนี้เกษตรกรจะเป็นผู้รับประโยชน์โดยตรงจากการถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีด้านการเกษตร ที่มีกิจกรรมการถ่ายทอดความรู้ให้เลือกได้หลากหลาย สามารถ นำไปพัฒนาและปรับปรุงอาชีพอย่างมี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สถานที่ตั้ง

บ้านเลขที่ 44/2 หมู่ที่ 6 ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก โดยมีพื้นที่ดำเนินการเป็นสัดส่วนของศูนย์ฯโดยเฉพาะ ขนาดพื้นที่ 10 ตารางเมตร ภายในศูนย์ฯประกอบด้วย

1. แบบจำลองภูมิประเทศ
2. แผนที่ต่างๆ
 - 2.1 แผนที่แสดงเขตการปกครอง
 - 2.2 แผนที่แสดงสภาพภูมิประเทศ
 - 2.3 แผนที่แสดงจุดที่ตั้งสำนักงานศูนย์ฯ
 - 2.4 แผนที่แสดงจุดสถานีและถ่ายทอฯ
 - 2.5 แผนที่แสดงเขตส่งเสริมการเกษตร
 - 2.6 แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์จากดิน
 - 2.7 แผนที่แสดงกลุ่มชุดดิน
 - 2.8 แผนที่แสดงความเหมาะสมของดิน
 - 2.9 แผนที่แสดงการวิเคราะห์ปัญหาการใช้ประโยชน์จากที่ดิน
3. กราฟ / สถิติข้อมูลต่างๆ
 - 3.1 กราฟ / สถิติข้อมูลปริมาณน้ำฝน
 - 3.2 กราฟ / สถิติข้อมูลด้านการปกครอง
4. ตารางข้อมูลต่าง ๆ
 - 4.1 ตารางข้อมูลแสดงการใช้ประโยชน์จากที่ดิน
 - 4.2 ตารางข้อมูลด้านการเพาะปลูก
 - 4.3 ตารางข้อมูลด้านปศุสัตว์
 - 4.4 ตารางข้อมูลด้านประมง
 - 4.5 ข้อมูลแผนการผลิตทางการเกษตร
 - 4.6 ข้อมูลกลุ่มกิจกรรมด้านการเกษตร
 - 4.7 ข้อมูลด้านการตลาดการเกษตร
 - 4.8 ข้อมูลทางเลือกการผลิตการเกษตร
5. ชาร์ตแสดงรายชื่อคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อุปกรณ์ที่ใช้ภายในศูนย์ฯ

1. โต๊ะทำงาน จำนวน 1 ชุด
2. กระดานบอร์ดบรรยายเคลื่อนที่ 1 บอร์ด
3. ตู้นิทรรศการ 1 หลัง
4. ชั้นวางเอกสาร 1 ชั้น

ผู้อำนวยการศูนย์ฯ

นายศุภกิจ ภูษรงค์ ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่บริหารงานการเกษตร 6 สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองนครนายก 26000 เบอร์โทร 037-312139

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้กำหนดบทบาทของเกษตรตำบลในพื้นที่ตั้งศูนย์ฯ โดยแต่งตั้งให้เป็นผู้อำนวยการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เพื่อทำหน้าที่ในการบริหารจัดการศูนย์ฯ ภายใต้อำนาจของเกษตรกร / ผู้นำเกษตรกร องค์กรท้องถิ่น รวมทั้งทำการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ทุกกรม / กองของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในระดับพื้นที่ เพื่อให้เกิดกระบวนการวางแผน และถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรทุกสาขาไปสู่เกษตรกรในพื้นที่ตำบลจนถึงการนำไปปฏิบัติในพื้นที่ ซึ่งหมายถึงภาระหน้าที่ของเกษตรตำบลในฐานะผู้อำนวยการศูนย์ฯ จะมีความรับผิดชอบที่สูงขึ้น

คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ

คณะทำงานตามกระบวนการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายจึงจำเป็นต้องแต่งตั้ง คณะทำงานโครงการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรระดับตำบลขึ้นดังนี้

1. นายทองอินทร์	ถิ่อมัน	เกษตรอำเภอเมือง	ประธานคณะทำงาน
2. นายเชื้อ	ฮั่นจินดา	ปลัด อบต.หินตั้ง	คณะทำงาน
3. นายสุทัศน์	สว่างเวียง	ประธานกรรมการบริหาร อบต.หินตั้ง	"
4. นายอดิพันธ์	สมตน	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 8	"
5. นายไฉว	ศรียา	ประธานกลุ่มเกษตรกรทำสวนหินตั้ง	"
6. นายสมยงค์	ทูลเงิน	ผู้แทนจุดสาธิต	"
7. นางเพียงกมล	องอาจ	ประธานกลุ่มแม่บ้านหมู่ที่ 3	"
8. นายศุภกิจ	ภูษรงค์	ผู้อำนวยการศูนย์ฯ หินตั้ง	"

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จุดถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร(จุดสาธิต)

จุดถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร(จุดสาธิต)ที่ตั้งขึ้นเดิม ในปี 2542 มีดังต่อไปนี้

1. จุดสาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร เรื่อง การป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน

ชื่อวิทยากรเกษตรกร นายสมยง พูลเงิน

สถานที่ตั้งจุดสาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร บ้านเลขที่ 49 หมู่ 9 ชื่อหมู่บ้านวังยาว ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก 26000 เบอร์โทรศัพท์ 037-384023

ประเภทของจุดสาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรเป็นจุดสาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรเดิม ของศูนย์บริการฯเนื่อหาสาระโดยย่อของเทคโนโลยีการเกษตร การรวมกลุ่มในการเรียนรู้ การปรับปรุงคุณภาพส้มโอ รวมถึงการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชโดยใช้หลายวิธีการผสมผสานกัน ในการควบคุมและกำจัด และใช้กระบวนการผลิตส้มโอเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ

2. จุดสาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร เรื่องการปรับปรุงคุณภาพไม้ผล

ชื่อวิทยากรเกษตรกร นายสมเกียรติ วิ่งยายฉิม

สถานที่ตั้งจุดสาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร บ้านเลขที่ 85 หมู่ที่ 6 ชื่อหมู่บ้านวังยายฉิม ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก 26000 เบอร์โทรศัพท์ 01-8654867

ประเภทของจุดสาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรเป็นจุดสาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรเดิมของศูนย์บริการฯเนื่อหาสาระโดยย่อของเทคโนโลยีการเกษตรการปรับปรุงคุณภาพไม้ผล โดยใช้ปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพและใช้เศษพืชที่ได้จากการเกษตร รวมถึงเศษปลาเพื่อการนำกลับมาใช้เป็นการเพิ่มผลผลิตและให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ

3. จุดสาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร เรื่อง การขยายพันธุ์ไม้ผล

ชื่อวิทยากรเกษตรกร นายไสว ศรียา

สถานที่ตั้งจุดสาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร บ้านเลขที่ 44/2 ม.6 ชื่อหมู่บ้านวังยายฉิม ต.หินตั้ง อ.เมือง จ.นครนายก 26000 เบอร์โทรศัพท์ 037-384093

ประเภทของจุดสาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรเป็นจุดสาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรเดิม ของศูนย์บริการฯเนื่อหาสาระโดยย่อของเทคโนโลยีการเกษตรการขยาย

พันธุ์ไม้ผลกลุ่มพืชตระกูลส้มโดยใช้ต้นตอจากมะสัง และขยายพันธุ์ มะปรางแบบใช้สองตอคู่ เพื่อการเจริญเติบโตที่รวดเร็ว เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่ม ให้กับผลิตผลทางการเกษตร

จุดถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร(จุดสาธิต)ที่ตั้งใหม่ ในปี 2544 มีดังนี้

1. จุดสาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร เรื่อง การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร
ชื่อวิทยากรเกษตรกร นางสาวนงค์ จุฑาธิปไตย

สถานที่ตั้งจุดสาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร บ้านเลขที่ 63 หมู่ 8
ชื่อหมู่บ้านคลองสี่เสียด ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก 26000 เบอร์โทรศัพท์
037-384075

ประเภทของจุดสาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร เป็นจุดสาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรใหม่ ของศูนย์บริการฯ เนื้อหาสาระโดยย่อของเทคโนโลยีการเกษตรนำผลผลิตทางการเกษตรที่มีอยู่จำนวนมาก มาแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลผลิตทางการเกษตร เช่น การทำข้าวเกรียบสมุนไพร การทำข้าวแต่น้ำแดงโม

2. จุดสาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร เรื่อง การผลิตข้าว

ชื่อวิทยากรเกษตรกร นายศุภชัย คัดตรง

สถานที่ตั้งจุดสาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ศาลากลางบ้าน หมู่ 7
ชื่อหมู่บ้านนุ่งเข้ ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก 26000

ประเภทของจุดสาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรเป็นจุดสาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรใหม่ ของศูนย์บริการฯ เนื้อหาสาระโดยย่อของเทคโนโลยีการเกษตรเกษตรกรร่วมกลุ่มในการเรียนรู้ถึงขบวนการในการสำรวจแปลงนาข้าวและการวิเคราะห์ถึงแมลงศัตรูพืช การตัดสินใจในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสานในนาข้าว

3. จุดสาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร เรื่อง การแกะสลักเหาะไม้ไผ่

ชื่อวิทยากรเกษตรกร นายสุพรรณ กางรัมย์

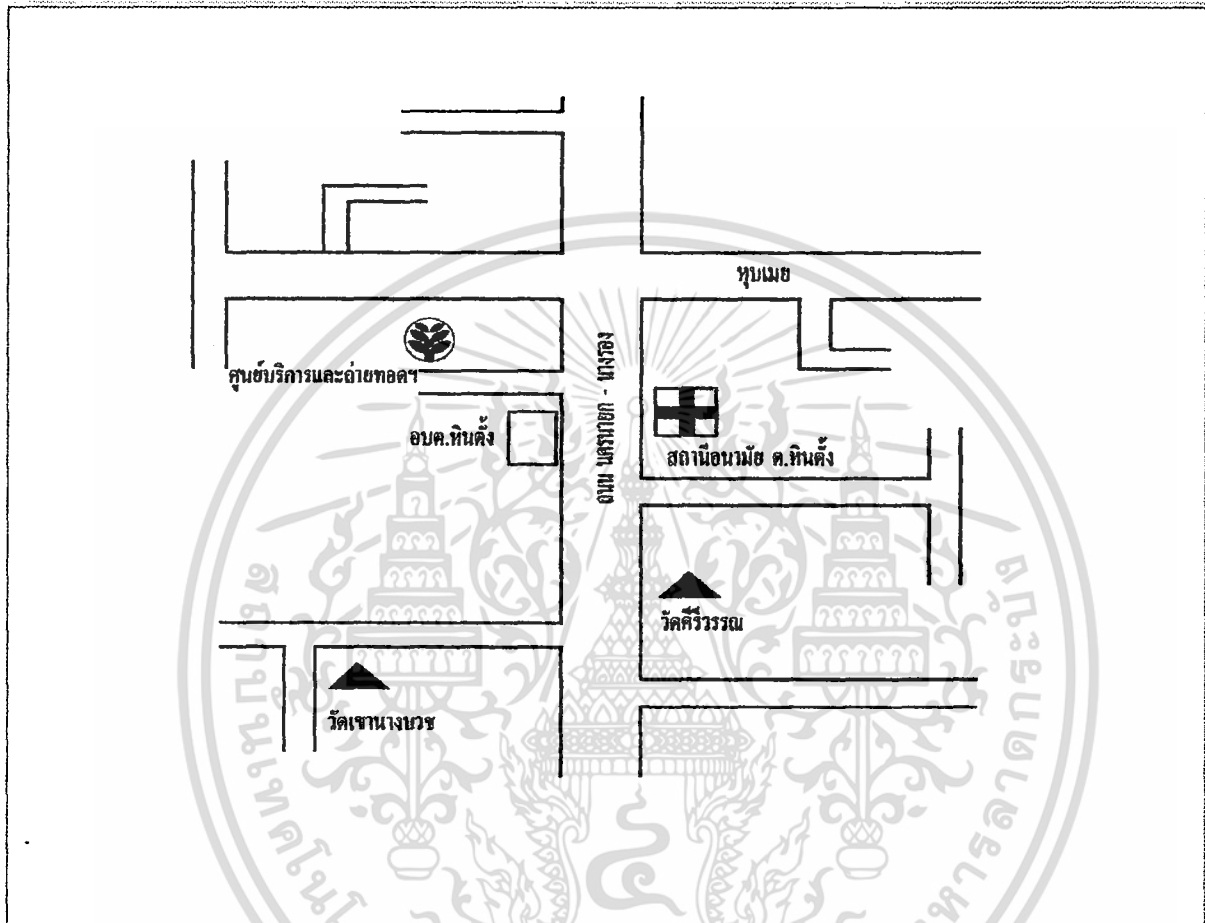
สถานที่ตั้งจุดสาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ชุมจำหน่ายผลิตภัณฑ์เหาะไม้ไผ่แกะสลัก หมู่ที่ 3 ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก 26000

ประเภทของจุดสาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรเป็นจุดสาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรใหม่ของศูนย์บริการฯ เนื้อหาสาระโดยย่อของเทคโนโลยีการเกษตรคือเกษตรกรนำผลผลิตทางการเกษตรที่มีอยู่จำนวนมาก มาแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลผลิตทางการเกษตรโดยการนำเหาะไม้ไผ่มาแกะสลักให้เป็นรูปแบบต่าง ๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

**แผนที่แสดงศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล หินดั่ง
อำเภอ เมือง จังหวัด นครนายก**

ประเภทศูนย์ () นำร่อง () หลัก () ขยาย (✓) เตรียมการ

สถานที่ติดต่อ - สำนักงานเกษตรอำเภอเมือง อ.เมือง จ.นครนายก 26000 โทรศัพท์ 0-3731-2139

- สำนักงานเกษตรจังหวัดนครนายก อ.เมือง จ.นครนายก 26000 โทรศัพท์. 0-3731-1289

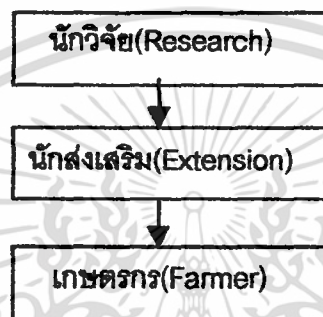
การถ่ายทอดเทคโนโลยี

1. รูปแบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตร

Rhoades et al (1985) อ้างใน ทิพวรรณ ลิ้มงูร(2541)ถึงรูปแบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีไว้ 3 แบบดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.1 รูปแบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากบนลงล่าง (The Top-Down Model) การถ่ายทอด แบบนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อว่า นักวิจัยเป็นผู้มีความรู้ มีการศึกษาและศักยภาพในการวิจัยคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ ที่ดีที่สุดจึงถ่ายทอดตามพื้นฐานของการสื่อสารทางเดียว (One-Way Communication) จากบนลงล่าง โดยเริ่มจากนักวิจัยทำการวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีในสถานีหรือแหล่งทดลองแล้วถ่ายทอดให้นักส่งเสริมจากนั้นนักส่งเสริมจะทำการถ่ายทอดต่อไปให้เกษตรกรในพื้นที่ เพื่อให้เกษตรกรนำไปปฏิบัติในสภาพไร่นาของตนเอง (ภาพที่ 1)

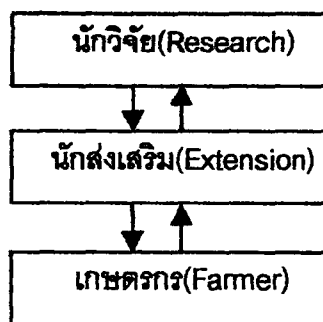
ภาพที่ 1 : รูปแบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากบนลงล่าง

ที่มา : Stoop (1988)

รูปแบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีลักษณะนี้มีจุดอ่อนที่ขาดการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการวิเคราะห์ถึงปัญหาและข้อจำกัดของตนเองไม่มีการทดสอบเทคโนโลยีก่อนนำไปใช้และไม่มีผลสะท้อนกลับจากการใช้เทคโนโลยีของเกษตรกร อย่างไรก็ตามรูปแบบการถ่ายทอดเช่นนี้อาจบังเกิดผลดีและมีประสิทธิภาพในการผลิตพืชเชิงเดี่ยว (Single Commodity) ในพื้นที่ที่มีสภาพแวดล้อมค่อนข้างคงที่สภาพภูมิอากาศมีการเปลี่ยนแปลงน้อยหรือสามารถพยากรณ์สภาพการณ์ล่วงหน้าได้ค่อนข้างแม่นยำ แต่ในระบบการผลิตที่มีความซับซ้อนปลูกพืชหลายชนิด โดยทั่วไปจะใช้รูปแบบการถ่ายทอดลักษณะนี้ไม่ประสบผลสำเร็จ

1.2 รูปแบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่มีผลสะท้อนกลับ (The Feedback Model) เป็นรูปแบบที่มีการแก้ไขจุดอ่อนของแบบ Top Down กล่าวคือ เริ่มให้ความสนใจความคิดเห็นและการสนองตอบของเกษตรกรจากการใช้เทคโนโลยีที่เผยแพร่ไปแล้ว ส่งข้อมูลกลับไปให้นักส่งเสริมและนักส่งเสริมจะส่งต่อไปสู่นักวิจัย(ภาพที่ 2)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

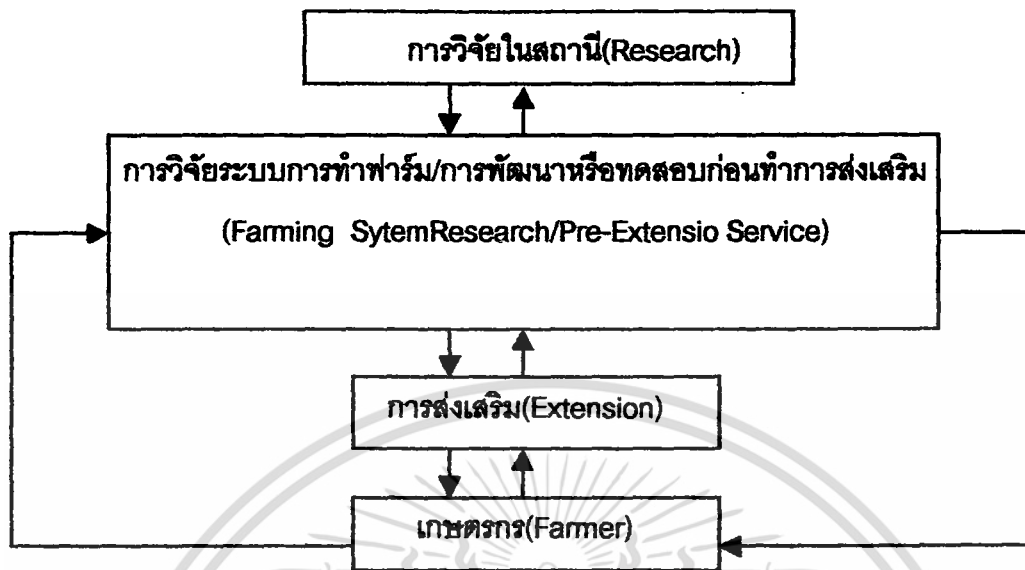

ภาพที่ 2 : รูปแบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่มีผลสะท้อนกลับ

ที่มา : ทิพวรรณ ลิ้มงูร (2541)

อย่างไรก็ตามผลสะท้อนกลับด้วยวิธีนี้ส่วนใหญ่ยังคงเป็นไปอย่างผิวเผิน เช่น เป็นเพียงการตอบคำถามว่าเกษตรกรพอใจพันธุ์ใหม่ที่ส่งเสริมไปหรือไม่ บทบาทการป้อนข้อมูลย้อนกลับส่วนใหญ่จะตกอยู่ที่นักส่งเสริมสำหรับนักวิจัยยังคงแยกส่วนทำการวิจัยอยู่ในสถานีหรือแหล่งทดลองโดยไม่ได้เกี่ยวข้องกับสภาพไร่นาของชุมชนเกษตรกร รวมทั้งการรับผลสะท้อนกลับของเกษตรกรที่ส่งผ่านมาจากนักส่งเสริมอาจเป็นผลสะท้อนกลับที่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์บางส่วนอาจขาดหายไปในช่วงกระบวนการสื่อสาร

ต่อมาได้มีการปรับปรุงรูปแบบนี้โดยเพิ่มขั้นตอนของงานวิจัยระบบการทำฟาร์ม (Farming System Research) และการพัฒนาทดสอบเทคโนโลยีก่อนทำการส่งเสริม (Pre-Extension Service) เพิ่มเข้าไปในระบบการถ่ายทอด โดยปรับให้อยู่ระหว่างขั้นตอนการวิจัยในสถานีกับขั้นตอนการส่งเสริมเผยแพร่เทคโนโลยีเพื่อวิเคราะห์ถึงกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย และกำหนดขอบเขตของคำแนะนำส่งเสริมให้เหมาะสมต่อกลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้น อาจเรียกได้ว่าเป็นรูปแบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่มีผลสะท้อนกลับ(The Modified Feedback Model) อย่างไรก็ตามการวิจัยระบบการทำฟาร์มที่ปรับเสริมเข้าไปในระบบยังเป็นบทบาทส่วนใหญ่ของนักส่งเสริม ส่วนความเชื่อมโยงระหว่างนักวิจัยในสถานีกับการวิจัยระบบการทำฟาร์มยังมีไม่มากนัก(ภาพที่ 3)

ภาพที่ 3 : รูปแบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่มีการปรับปรุงผลสะท้อนกลับ
ที่มา : ทิพวรรณ ลิ้มงูร (2541)

1.3 รูปแบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เริ่มต้นและสิ้นสุดที่เกษตรกร (Farmer-Back-To-Farmer Model) การถ่ายทอดเทคโนโลยีในระบบนี้อยู่บนพื้นฐานแนวคิดวางแผนวิจัยจะต้องเริ่มต้นและสิ้นสุดที่เกษตรกร โดยเกษตรกรและนักส่งเสริมจะมีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิดกับนักวิจัยในการดำเนินงานวิจัย ช่วยเสริมความรู้และประสบการณ์จากการปฏิบัติจริงในสภาพไร่นาให้แก่ นักวิจัยเพิ่มความเข้าใจในการดำรงชีวิต รับรู้ปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกรรวมทั้งมีส่วนร่วมในการประเมินศักยภาพและทดสอบทางเลือกในการแก้ปัญหาของตนเอง ขั้นตอนการถ่ายทอดเทคโนโลยีแบ่งได้เป็น 4 ขั้นตอนใหญ่ ๆ ดังนี้

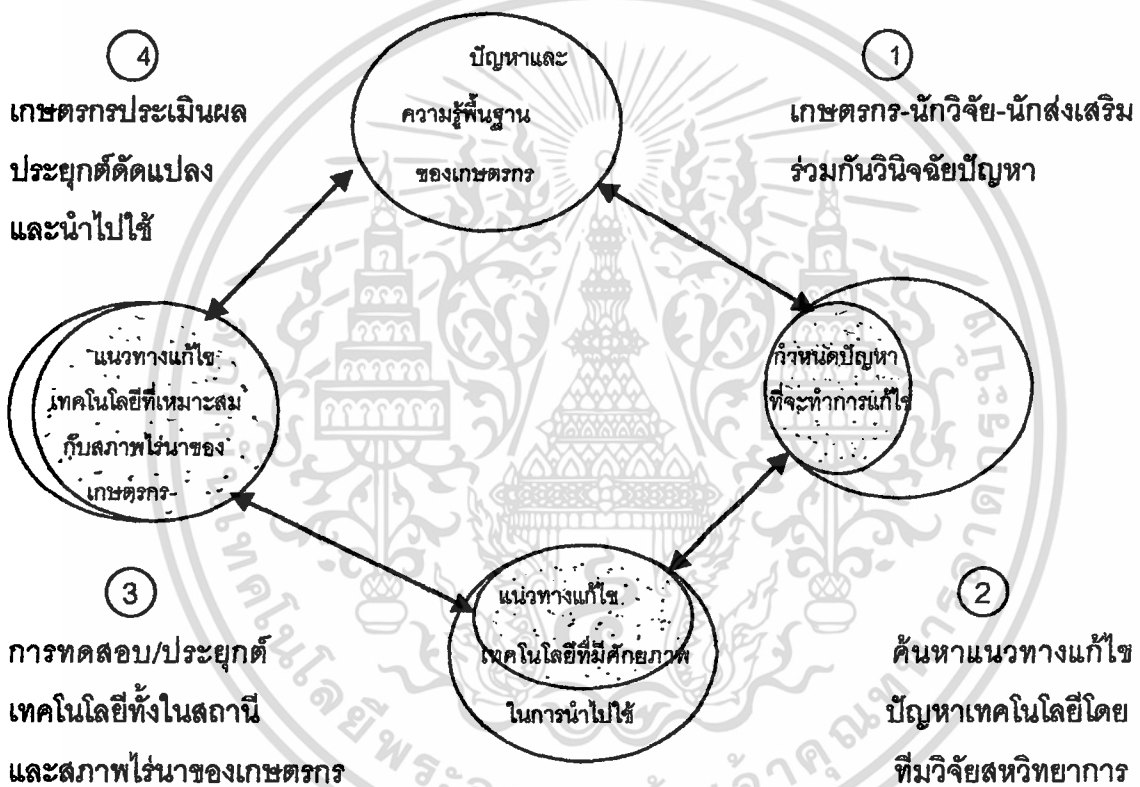
1.3.1 การวินิจฉัยปัญหา โดยเกษตรกร นักส่งเสริม และนักวิจัยร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาที่เกษตรกรประสบอยู่ และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่จะทำการแก้ไขได้โดยใช้เทคโนโลยีช่วยแก้ปัญหา นั้น

1.3.2 คณะผู้วิจัยจากหลายสาขาวิชา (Interdisciplinary Team) ทั้งด้านวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ เศรษฐกิจ และสังคมศาสตร์ ร่วมกันค้นหาพัฒนาแนวทางแก้ไขที่มีศักยภาพในการแก้ปัญหา

1.3.3 ทำการทดสอบเทคโนโลยีทั้งในสถานีทดลอง และในสภาพไร่เนาของเกษตรกรรวมทั้งดัดแปลงประยุกต์เทคโนโลยีให้เหมาะสมสอดคล้องกับการแก้ปัญหาในสภาพของเกษตรกร

1.3.4 เกษตรกรทำการประเมินผล และประยุกต์ปรับใช้เทคโนโลยีด้วยตนเองเป็นขั้นตอนติดตามตรวจสอบการยอมรับเทคโนโลยีของเกษตรกรด้วย

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า เกษตรกรเป็นส่วนสำคัญและเข้าร่วมในกิจกรรมทุกขั้นตอนอย่างใกล้ชิดกับทุกส่วนในกระบวนการถ่ายทอดเทคโนโลยี (ภาพที่ 4)

ภาพที่ 4 : รูปแบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เริ่มต้นและสิ้นสุดที่เกษตรกร
ที่มา : Stoop (1988)

2. วิธีถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร

บุญจพล บุญชู(2526) ได้กล่าวว่ถึงวิธีการถ่ายทอดไว้ดังนี้ ปัจจุบันนี้แนวโน้มของวิธีการส่งเสริมเกษตรได้เปลี่ยนจากวิธีส่งเสริมแบบรายบุคคลไปเป็นวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มมากขึ้น ทั้งนี้เพราะว่าสามารถเข้าถึงเกษตรกรได้จำนวนมากกว่านั่นเอง วิธีการส่งเสริมทั้ง 14 วิธีซึ่งจะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ห้องสมุดคณะเทคโนโลยีการเกษตร

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ลาดกระบัง

กล่าวต่อไปนี้จะเริ่มจากวิธีการเข้าถึงเกษตรกรกลุ่มเล็ก ๆ และต่อเนื่องด้วยวิธีการสำหรับเกษตรกรกลุ่มใหญ่ขึ้นตามลำดับ

2.1. การเรียนทางไกล

สถาบันเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในอาฟริกาได้ถ่ายทอดความรู้การเกษตรมุ่งเน้นเรื่องเทคนิคการผลิต ความรู้เศรษฐศาสตร์เบื้องต้นให้แก่เกษตรกร และผู้สนใจที่จะประกอบอาชีพการเกษตร ด้วยวิธี Correspondence Course โดยทางสถาบันจัดส่งตำราซึ่งประกอบด้วย เนื้อหาอย่างง่าย ๆ และเหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นไปให้ ส่วนด้านปฏิบัตินั้นเกษตรกรได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมในท้องถิ่น อีกรูปแบบหนึ่งคือการจัดสัมมนาขึ้นในท้องถิ่นมีวัตถุประสงค์ให้ครูในชนบทได้มีโอกาสปรับปรุงความรู้ของตนเองโดยไม่ต้องละทิ้งภาระกิจประจำ

2.2. การสาธิต

การสาธิตกำลังได้รับความนิยมมากสำหรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่เกษตรกรแนวดำเนินการคือ เกษตรกรผู้ซึ่งได้รับการคัดเลือกใช้พื้นที่ในไร่นาของตนเองประมาณ 0.1 เฮคตาร์ หรือประมาณครึ่งไร่ ทำแปลงสาธิต โดยหน่วยส่งเสริมการเกษตรจะให้การสนับสนุนด้านเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ตลอดจนการให้คำแนะนำทุกระยะของการดำเนินการทำแปลงสาธิต นอกจากนี้ยังจัดให้มีงานวันสาธิตในโอกาสที่เหมาะสมเพื่อให้เกษตรกรอื่น ๆ มาเยี่ยมชม เช่นในประเทศอินโดนีเซียเกษตรกรจัดทำแปลงสาธิตในพื้นที่ของตนเองโดยการนำของเกษตรกรผู้นำ ในประเทศอินเดียจัดให้มีการอภิปรายกลุ่มโดยเกษตรกรขึ้น ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้เกษตรกรได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องการดำเนินการทำแปลงสาธิตและปัญหาต่าง ๆ ในการประกอบอาชีพการเกษตร โดยมีเจ้าหน้าที่ผู้ซึ่งได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการทำงานกับกลุ่ม ให้การช่วยเหลือในการจัดตั้งกลุ่มอภิปรายดังกล่าว และนอกจากนี้กลุ่มยังมีโอกาสได้รับฟังรายการวิทยุเกี่ยวกับการเกษตรร่วมกันอาทิตย์ละสองครั้ง ถ้าเกษตรกรมีปัญหาที่สามารถอภิปรายปรึกษาหารือกันได้ ในขณะนั้น และจะมีการตอบปัญหาข้อข้องใจทางวิทยุในการส่งกระจายเสียงครั้งต่อไป

2.3. ศูนย์ฝึกอบรมเกษตรกร

ศูนย์ฝึกอบรมเกษตรกรในอาฟริกาตะวันออกทำการฝึกอบรมแก่เกษตรกรรายย่อย แต่การจัดตั้งศูนย์ดังกล่าวนี้มีปัญหาในบางประเทศ เพราะศูนย์มีเนื้อที่ครอบครองมากเกินไป และมีงบประมาณในการดำเนินการอย่างจำกัด โดยทั่วไปแล้วศูนย์มีฟาร์มให้เกษตรกรได้ทำการฝึกหัดด้วย จากการดำเนินงานในบางประเทศ ปรากฏว่าบางศูนย์เน้นการฝึกอบรมทางทฤษฎีหรือไม่ก็

การส่งเสริมมากเกินไปโดยละเลยการฝึกปฏิบัติจริง แต่ในประเทศเกาหลีปรากฏว่าศูนย์นี้ทำหน้าที่ทั้งสองควบคู่กันไปอย่างเหมาะสม

2.4. หน่วยส่งเสริมเกษตรเคลื่อนที่

วิธีการส่งเสริมแบบนี้เหมาะสมกับเกษตรกรในพื้นที่ห่างไกลและทุรกันดาร เช่น โครงการ SENA หรือ The National Apprenticeship Service Mobile Training ของประเทศโคลัมเบีย มีจุดประสงค์เพื่อฝึกอาชีพให้แก่ผู้ไม่มีงานทำเป็นการป้องกันไม่ให้ชาวชนบทอพยพเข้ามาหางานทำในเมือง โดยการส่งหน่วยเคลื่อนที่ซึ่งอาจเป็นรถยนต์ที่ติดตั้งอุปกรณ์จำเป็นสำหรับการฝึกอบรมอย่างพร้อมสรรพ หรืออาจเป็นเพียงเจ้าหน้าที่ซึ่งตระเวนไปตามหมู่บ้าน การฝึกอบรมเป็นภาคปฏิบัติมากกว่าการบรรยายลักษณะวิชาเป็นแบบ Self-Contained Unit คือจะบรรจุเนื้อหาให้ครอบคลุมและสมบูรณ์ในหนึ่งกระบวนการวิชาเท่านั้น ใช้เวลาในการอบรมประมาณวันละ 2 ถึง 6 ชั่วโมง เวลาฝึกอบรมทั้งหมดโดยเฉลี่ย ประมาณ 73 ชั่วโมง

2.5. การเยี่ยมเยียนโดยเกษตรกร

วิธีการส่งเสริมแบบนี้คือ ให้เกษตรกรได้มีโอกาสไปฝึกฝนและร่วมทำงานกับเกษตรกรผู้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ เช่นที่ประเทศอินเดียได้ดำเนินการดังนี้ ชั้นแรกนำเอาเกษตรกรประเภทก้าวหน้าและประเภทค่อนข้างดีหลังไปทำการปฐมนิเทศและฝึกอบรมที่วิทยาลัยเกษตรเป็นเวลาหนึ่งวันเต็ม ชั้นต่อมาจัดให้เกษตรกรก้าวหน้าเข้ามาอาศัยและร่วมทำงานกับเกษตรกรก้าวหน้าครอบครัวละหนึ่งคน จะเห็นว่าวิธีการดังกล่าวเป็นการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล แต่อย่างไรก็ตามได้จัดให้มีการอภิปรายกลุ่มอาทิตย์ละหนึ่งครั้งควบคู่ไปด้วยเพื่อเกษตรกรจะได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ที่ได้พบเห็นมา

2.6. ใช้เทคโนโลยีติดต่อสื่อสารสมัยใหม่

ที่มหาวิทยาลัยนิวยอร์กแลนด์ประเทศแคนาดาคำเนินการส่งเสริมโดยใช้ภาพยนตร์เป็นสื่อเรียกว่า Fogo Process โดยเนื้อหาสาระในภาพยนตร์ได้รับความเห็นชอบจากประชาชนในท้องถิ่น

ในประเทศอินเดียได้ทดลองดำเนินโครงการทางโทรทัศน์เรียกว่า Satellite Instructional Television Experiment (SITE) โดยถ่ายทอดผ่านดาวเทียม ซึ่งโคจรอยู่เหนือทะเลสาบวิคตอเรียในแอฟริกา โดยทางการได้จัดตั้งเครื่องรับให้ตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น โรงเรียนในหมู่บ้านเป็นต้น ในรายการซึ่งใช้เวลาวันละ 4 ชั่วโมงประกอบด้วย บทเรียนสำหรับนักเรียนชั้นประถม การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ส่งเสริม การสอนวิชาชีพอย่างง่าย ๆ การสร้างความสามัคคีภายในชาติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากการสำรวจพบว่า รายการเกี่ยวกับการเกษตรได้รับความสนใจมากที่สุดมีผลทำให้เกษตรกรมีความอยากรู้อยากศึกษาในเรื่องราคาและปัจจัยในการประกอบการมากขึ้นกว่าเดิม นอกจากนี้เกษตรกรได้รับชมรับฟังรายการจากโทรทัศน์และวิทยุแล้ว เจ้าหน้าที่ส่งเสริมยังจัดให้มีการอภิปรายกลุ่ม เพื่อเปิดโอกาสให้ได้ปรึกษาหารือและแก้ไขข้อข้องใจบางประการ นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ยังได้ใช้โอกาสนี้กระตุ้นให้เกษตรกรยอมรับและปฏิบัติตามคำแนะนำด้วย

ในประเทศอัฟกานิสถานได้ทดลองใช้เทปคาสเซตร่วมกับรายการวิทยุและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมปรากฏว่าทำให้เกษตรกรรับทราบและเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ดีขึ้น จากการศึกษาเปรียบเทียบโดยแบ่งเกษตรกรออกเป็นสองกลุ่ม คือกลุ่มแรกให้ฟังจากรายการวิทยุพบปะพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม กลุ่มที่สองนอกจากจะฟังจากรายการวิทยุพบปะพูดคุยกับเจ้าหน้าที่แล้วยังเปิดโอกาสให้ฟังจากเทปด้วย ปรากฏว่าเกษตรกรประมาณร้อยละ 90 สามารถจดจำสิ่งต่าง ๆ ได้ดีกว่าเดิม

2.7. เกษตรกรเป็นครูฝึกอบรม

วิธีนี้ได้ดำเนินการที่โครงการ Comilla ในบังคลาเทศซึ่งมีแนวปฏิบัติดังนี้คือ นักวิชาการทำการฝึกอบรมระยะสั้น ๆ ให้แก่ผู้จัดการสหกรณ์ประจำหมู่บ้านและเกษตรกรตัวอย่าง ซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนของเกษตรกรรายอื่น ๆ ด้วย พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้เกษตรกรตัวอย่างเหล่านี้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของการฝึกอบรม เช่นในอาทิตย์แรกจัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างนักวิชาการ ผู้จัดการสหกรณ์ เพื่อเรียนรู้แนวปฏิบัติต่าง ๆ จากนักวิชาการ และในอาทิตย์ต่อมาผู้จัดการสหกรณ์และเกษตรกรตัวอย่างจะประชุมร่วมกับเกษตรกรรายอื่น ๆ ซึ่งเป็นสมาชิกของสหกรณ์ ในขณะเดียวกันก็ถ่ายทอดสิ่งที่ได้เรียนรู้มาให้แก่เพื่อนเกษตรกรรายอื่น ๆ และตอบข้อซักถาม ต่าง ๆ ถ้าตอบไม่ได้หรือมีปัญหาใหม่ ๆ ขึ้นมาก็จะนำกลับไปขอคำแนะนำจากนักวิชาการในอาทิตย์ต่อไป ขบวนการอบรมก็จะดำเนินอย่างนี้ไปเรื่อย ๆ โดยไม่มีการแจกประกาศนียบัตรหรือวุฒิบัตรให้แก่ผู้เข้ารับการอบรมเลย ซึ่งวิธีการดังกล่าวนี้จะได้ผลในแง่ของการแผ่กระจายความรู้ แต่จะไม่มีประสิทธิภาพถ้าต้องการให้มีการศึกษาในบางเรื่องอย่างลึกซึ้ง

ในประเทศอินเดียก็ได้ดำเนินการคล้ายคลึงกันกล่าวคือ คัดเลือกเกษตรกรหนุ่มจากหมู่บ้านมาหนึ่งคนให้การฝึกอบรมและส่งกลับไปหมู่บ้าน โดยเกษตรกรผู้นั้นต้องกลับไปกระตุ้นเกษตรกรอื่น ๆ ให้มีความสนใจต่อโครงการส่งเสริมการเกษตรและจะกลับเข้ามารับการอบรมเดือนละครั้งเป็นประจำ

2.8. สหกรณ์ชาวนา

ในประเทศอียิปต์ซึ่งแต่ละหมู่บ้านจะมีสหกรณ์ของตนเองพร้อมทั้งมีเจ้าหน้าที่ซึ่งมีความรู้ความสามารถประจำอยู่ ซึ่งบทบาทและทำหน้าที่คล้ายกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมในประเทศจอร์แดนก็ได้ใช้วิธีทางสหกรณ์แก้ปัญหาของพวกเขาเหมือนกัน

ในประเทศมาเลเซียได้จัดตั้งสมาคมเกษตรกรเอกชนประสงค์ขึ้น เพื่อทำหน้าที่บริการในเรื่องการส่งเสริม สินเชื่อ ปัจจัยในการผลิตและการตลาด เป็นต้น ตัวอย่างเช่น การควบคุมโรคในนาข้าว สมาชิกของสมาคมจะได้รับคำแนะนำจากพนักงานส่งเสริมประจำสมาคม โดยการสนับสนุนจากแผนกส่งเสริมและเศรษฐกิจของสมาคมทำให้เกษตรกรสามารถหาซื้อยาและเครื่องมือที่จำเป็นในราคาถูกได้ด้วย นอกเหนือจากนี้แผนกส่งเสริมยังให้คำแนะนำเรื่องการไถยาและเครื่องมือต่าง ๆ อย่างถูกต้อง ส่วนแผนกสินเชื่อก็บริการด้านสินเชื่อให้แก่สมาชิกและเมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้ว แผนกเศรษฐกิจจะช่วยในการจัดจำหน่ายผลผลิตโดยวิธีการสหกรณ์

2.9. โครงการวิจัย

โครงการวิจัยหลายโครงการได้รับผลสำเร็จในการผลิตเมล็ดพันธุ์ซึ่งให้ผลผลิตสูง เช่น สถาบันวิจัยข้าวนานาชาติที่ประเทศฟิลิปปินส์ได้ถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีต่าง ๆ ให้แก่เจ้าหน้าที่โดยเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเข้ารับการฝึกอบรม โดยลงมือปฏิบัติทุกขั้นตอนของการทำนาจริง ๆ พร้อมทั้งเรียนรู้ถึงขั้นตอนของการสาธิตอีกด้วย เพื่อประสงค์ให้เจ้าหน้าที่มีความรู้ความชำนาญและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ที่ศูนย์ปรับปรุงข้าวโพดและข้าวสาลีหรือที่คุ้นเคยกันในนาม CIMMYT ที่ประเทศเม็กซิโกนั้นทางศูนย์ได้คัดเลือกพื้นที่ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับไร่นาของเกษตรกรทั่วไปจัดดำเนินการโครงการ Puebla ขึ้นมาเพื่อใช้เป็นสถานที่สำหรับการสาธิตผลจากการวิจัยเพื่อเกษตรกร

2.10. ศูนย์ส่งเสริม

ในประเทศอียิปต์มีศูนย์ส่งเสริมระดับหมู่บ้านหรือเรียกว่าหน่วยเกษตรกรอยู่ประมาณ 110 แห่ง มีเนื้อที่โดยเฉลี่ยประมาณศูนย์ละ 3-4 เฮกตาร์ ศูนย์นี้ทำหน้าที่ให้คำแนะนำและช่วยเหลือในเรื่องการควบคุมและกำจัดศัตรูพืช การทำวัคซีนให้แก่สัตว์เลี้ยง แจกจ่ายเมล็ดพันธุ์ที่แปลงสาธิตให้การฝึกอบรมแก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมและยุวเกษตรกร และเป็นที่ประชุมเกษตรกร เป็นต้น นับได้ว่าศูนย์ส่งเสริมนี้เป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้านทีเดียว

ประเทศอียิปต์ได้จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมดังกล่าวนี้เช่นกัน กิจกรรมในระยะแรกมุ่งที่สตรีคือจัดให้มีการฝึกอบรมทางด้านเกษตรกรรมมากกว่าทางด้านเกษตร ในขณะที่เดียวกันก็พยายามสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างศูนย์กับครอบครัวของเกษตรกรให้เกิดขึ้นในระยะต่อมาเมื่อศูนย์มี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรซึ่งเป็นสตรีเพียงพอก็ได้ให้ความสำคัญของการฝึกอบรมทางการเกษตรมากกว่าการเกษตรกรรม โดยสตรีชนบทเหล่านี้จะดำเนินการทำแปลงสาธิตภายใต้การให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมซึ่งเป็นสตรี

ประเทศปากีสถานใช้ศูนย์ลักษณะดังกล่าวนี้เป็นที่ทำการของเจ้าหน้าที่พัฒนาชนบทสาขาต่าง ๆ เป็นที่พบปะเกษตรกรเพื่อปรึกษาหารือถึงปัญหาและจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านร่วมกับเกษตรกร การส่งเสริมระบบฝึกอบรมและเยี่ยมเยียนกำลังดำเนินการในประเทศไทยได้ดัดแปลงมาจากวิธีดำเนินการของศูนย์ดังกล่าวนี้

2.11. ให้การศึกษาแก่มวลชน

วิธีนี้คือการถ่ายทอดความรู้โดยผ่านทางวิทยุ สิ่งตีพิมพ์ การอภิปรายกลุ่ม เช่น ในประเทศทานซาเนีย ถ่ายทอดเทคโนโลยีไปสู่เกษตรกรจำนวนมากโดยดำเนินการดังนี้

1. จัดให้กลุ่มเกษตรกรรับฟังรายการจากวิทยุประมาณ 20 นาที
2. ผู้นำกลุ่มจะอ่านเนื้อหาสาระจากหนังสืออย่างดั่ง ๆ ให้สมาชิกฟังเพิ่มเติมอีกครั้งหนึ่ง
3. เปิดโอกาสให้สมาชิกอภิปรายและซักถามข้อสงสัย
4. วิถีทางแก้ปัญหาเกิดจากการตัดสินใจของสมาชิกภายในกลุ่ม
5. สมาชิกแต่ละคนหรือกลุ่มต้องดำเนินการตามมติที่ประชุมกลุ่ม

จะเห็นว่าการอภิปรายกลุ่มเป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับการถ่ายทอดความรู้เพื่อมวลชนเพราะนอกจากสมาชิกจะได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อันจะก่อให้เกิดความคิดที่ดัดแปลงสิ่งที่เรียนรู้มาให้เหมาะสมกับสภาพของตนเองแล้ว สมาชิกยังได้คิดหรือได้ตระหนักด้วยว่าตนเองจะมีความสามารถพอหรือไม่ในการตัดสินใจดำเนินการสิ่งนั้น ๆ ปัญหาของวิธีนี้คือ มักมีผู้ประสงค์เป็นสมาชิกมากเกินไป(ซึ่งการอภิปรายกลุ่มจะมีประสิทธิภาพนั้นควรมีสมาชิกไม่เกิน 20 คน) ขาดแคลนตำราประกอบการเรียนและเสียเวลาในการวางแผนและเตรียมงานมาก

2.12. ทำงานควบคู่กับการเรียน

วิธีนี้ดัดแปลงจากระบบการจัดการศึกษา โรงเรียนในชนบทของประเทศคิวบา คือ ให้ผู้เข้ารับการอบรมมีโอกาสได้เรียนรู้ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติควบคู่กันไป โดยมีมุ่งหวังให้รายได้ซึ่งเกิดจากการขายผลผลิตจากภาคปฏิบัตินั้นเพียงพอกับค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมทั้งหมด

2.13. รวมกลุ่มทำฟาร์ม

วิธีนี้คือรวบรวมฟาร์มซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกัน เช่น ปลูกพืชชนิดเดียวกัน ขนาดของฟาร์ม ความอุดมสมบูรณ์ของดิน และทรัพยากรอื่น ๆ พอกัน เข้าอยู่ในกลุ่มเดียวกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ซึ่งในขณะเดียวกันจะใช้เป็นสถานที่สำหรับการสาธิต การฝึกอบรมและการผลิตไปในตัวด้วย จุดประสงค์ของการรวมฟาร์มเข้าเป็นกลุ่มมีดังนี้

- แก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน
- ดำเนินการส่งเสริมแบบกลุ่ม
- ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด
- เพิ่มผลผลิตต่อหน่วยพื้นที่
- ลดต้นทุนในการผลิต
- สร้างความสามัคคีและเปิดโอกาสให้เกษตรกรมีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่น

ของตนเองให้มากขึ้น

2.14. หมู่บ้านตัวอย่างและคอมมูน

ประเทศเกาหลีได้ทำการอบรมนอกฤดูเพาะปลูกให้แก่เกษตรกรในหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือก เพื่อให้มีความรู้ในวิชาชีพอื่น ๆ ซึ่งจะทำให้ครอบครัวเกษตรกรมีรายได้พิเศษหลังฤดูนา โครงการดังกล่าวมีชื่อว่า Saemaul Pilot Project โดยแต่ละหมู่บ้านจะมีเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับการฝึกอบรมมาอย่างดี ร่วมวางแผนดำเนินการพัฒนาอุตสาหกรรมในครอบครัวร่วมกับชาวชนบท โดยสรุปโครงการนี้มุ่งดำเนินการต่าง ๆ เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรหลังฤดูทำนา โดยสนับสนุนให้มีอุตสาหกรรมภายในครอบครัวและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ส่วนในประเทศจีนบนผืนแผ่นดินใหญ่นั้นใช้ระบบคอมมูนและระบบนารวมสำหรับการฝึกอบรมเกษตรกร

3. การยอมรับเทคโนโลยีทางการเกษตร

ความสำเร็จในกระบวนการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรก็คือ การที่เกษตรกรยอมรับเทคโนโลยีนั้นนำไปปฏิบัติและเผยแพร่ออกไปสู่ชุมชนในวงกว้างการประเมินการยอมรับเทคโนโลยีเป็นการสะท้อนให้ทราบว่าเทคโนโลยีนั้นตรงกับความต้องการและแก้ปัญหาที่สำคัญของเกษตรกรได้หรือไม่ หรือเทคโนโลยีนั้นยังมีข้อบกพร่องหรือไม่เหมาะสมอย่างไรบ้าง อย่างไรก็ตามกระบวนการยอมรับและถ่ายทอดเทคโนโลยีเป็นกระบวนการที่ไม่อยู่นิ่ง มีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงอยู่ตลอดเวลาตามสภาพแวดล้อม สภาพเศรษฐกิจสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ขนาดของฟาร์มเกษตรกร กิจกรรมในฟาร์ม การมีกรรมสิทธิ์เป็นเจ้าของที่ดินหรือกิจการของเกษตรกร ความสามารถในการได้รับข้อมูลข่าวสารที่ทันเหตุการณ์ศักยภาพในด้านปัจจัยการผลิต แรงงาน ทุน แหล่งสินเชื่อ ฯลฯ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ส่งผลให้เกษตรกรบางกลุ่มยอมรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เผยแพร่เข้ามาหรือบาง

ส่วนก็นำไปประยุกต์และดัดแปลงให้เข้ากับสภาพของตนก่อนนำไปใช้ การประเมินว่าเกษตรกรยอมรับเทคโนโลยีนั้นหรือไม่ มีจำนวนเกษตรกรมากน้อยเท่าใดที่ยอมรับหรือยอมรับเทคโนโลยีนั้นมากน้อยเพียงใด จึงเป็นสิ่งที่วัดผลแน่นอนได้ค่อนข้างยาก การตรวจสอบส่วนใหญ่จะทำโดยสร้างตัวชี้วัดในเชิงปริมาณเป็นตัวแทนที่จะบ่งบอกถึงการยอมรับ เช่น จำนวนเกษตรกรที่มาเข้ารับการฝึกอบรม การปฏิบัติของเกษตรกรหลังจากผ่านการฝึกอบรมไปแล้ว จำนวนเมล็ดพันธุ์ใหม่ที่เกษตรกรใช้ จำนวนครั้งในการไถดิน จำนวนปุ๋ยที่ใช้ ฯลฯ วิธีการเหล่านี้อาจประเมินการยอมรับได้เพียงระดับหนึ่งในขณะที่ยังมีรายละเอียดอีกมากที่ยังไม่ได้พิจารณาอันเป็นข้อจำกัดในสภาพที่แท้จริงซึ่งล้วนแล้วแต่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยี (ทิพวรรณ ลิ้มงูร, 2541)

การยอมรับนวัตกรรมและการแพร่กระจายของนวัตกรรม

บุญเสริม กุศลดี(2528:41-44)ได้กล่าวว่า การยอมรับนวัตกรรมและการแพร่กระจายของนวัตกรรมมีอยู่ด้วยกัน 2 ประการคือ

1. กระบวนการยอมรับนวัตกรรม(The Adoption Process)

กระบวนการยอมรับนวัตกรรมในทางการส่งเสริมการเกษตร เป็นกระบวนการซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับความรู้สึกริเริ่มคิดของเกษตรกรเริ่มต้นตั้งแต่เกษตรกรได้ทราบข่าวในเรื่องนวัตกรรม(Innovation) ไปจนกระทั่งเกษตรกรยอมรับเชื่อถือมั่นในว่านวัตกรรมนั้นจะเป็นสิ่งที่ดีก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนจนถึงการที่เกษตรกรยอมรับนวัตกรรมนั้นแล้วนำไปปฏิบัติในกิจการของตน ในการส่งเสริมการเกษตรนั้นสามารถจะแบ่งกระบวนการยอมรับนวัตกรรมออกเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ได้ 5 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.1 ขั้นต้นตัวในการรับข่าวสาร(Awareness) เป็นขั้นตอนที่เกษตรกรหรือบุคคลที่เป็นเป้าหมายได้รับทราบเกี่ยวกับข่าวอันเกี่ยวกับความรู้ใหม่ ๆ หรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรอันจะเป็นประโยชน์แก่เกษตรกร การตื่นตัวของเกษตรกรในการรับทราบข่าวนี้อาจจะมีแหล่งที่มา 2 ด้วยกัน กล่าวคือ เกษตรกรได้รับทราบข่าวด้วยตนเอง อันนี้หมายถึงเกษตรกรได้รับทราบข่าวจากผู้อื่น เช่น ญาติ หรือ เพื่อนบ้านบอกกล่าวหรือเกษตรกรได้ทราบข่าวจากสื่อสารมวลชน เช่น ฟังวิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ หรืออ่านจากหนังสือพิมพ์ วารสาร ไปสเตอร์ นิทรรศการ เป็นต้น และเกษตรกรได้รับทราบข่าวจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในขั้นนี้เกษตรกรตื่นตัวจากการได้รับคำบอกกล่าวแนะนำส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม โดยการกระตุ้นให้เกษตรกรตื่นตัวในข่าวสารทางวิชาการหรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.2 **ขั้นสนใจหาข่าวเพิ่มเติม (Interest of Information)** ในขั้นนี้สืบต่อจากขั้นแรก เมื่อเกษตรกรได้ทราบข่าว innovation ก็เกิดความสนใจและต้องการหาข่าวเพิ่มเติมในรายละเอียด โดยเกษตรกรจะถูกจูงใจให้สนใจข่าว ซึ่งแหล่งข่าวรายละเอียดก็อาจจะหาได้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร หรือสถาบันทางด้านการเกษตรซึ่งอยู่ใกล้เคียง ซึ่งในขั้นนี้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะต้องให้ความช่วยเหลือแนะนำอย่างมาก

1.3 **ขั้นประเมินผล (Evaluation)** เป็นขั้นตอนที่ต่อมาจากขั้นตอนที่ 2 คือ ขั้นสนใจหาข่าวเพิ่มเติม เมื่อเกษตรกรได้ทราบในรายละเอียดของ Innovation แล้ว ก็จะมาถึงขั้นประเมินผล ซึ่งได้แก่การนำเอารายละเอียดเท่าที่ได้รับหรือเท่าที่มีอยู่มาทำการประเมินผล ทั้งในแง่ดีและแง่เสียว่าอย่างใดจะมีน้ำหนักหรือให้ประโยชน์มากกว่ากัน ซึ่งการประเมินผลนี้เกษตรกรอาจจะกระทำด้วยตนเอง หรือด้วยการชี้แนะของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม หรือจากการได้อธิบายพูดคุยกับเกษตรกรอื่นได้

1.4 **ขั้นทดลองปฏิบัติ (Trial)** เป็นขั้นที่สืบต่อจากขั้นประเมินผล เมื่อเกษตรกรได้ทำการประเมินผลแล้วออกมาว่าการยอมรับใน Innovation จะเป็นประโยชน์หรือเป็นผลดีแก่ตัวเกษตรกรมากกว่าแต่เกษตรกรอาจจะยังไม่แน่ใจเต็มที่นักเพราะขาดความชำนาญก็อาจจะนำเอา Innovation นั้น มาทดลองปฏิบัติดูก่อนว่าจะได้ผลสมจริงดังที่ทราบรายละเอียดมาแล้วเพียงใดหรือไม่ และก็จะได้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคที่อาจจะเกิดขึ้นโดยที่ตนเองยังไม่ทราบมาก่อนอันจะเป็นแนวทางเพื่อหาทางแก้ไขอุปสรรคนั้นต่อไปได้

1.5 **ขั้นยอมรับ (Adoption)** อันเป็นขั้นสุดท้ายของการยอมรับ ในขั้นนี้เป็นที่ต่อเนื่องจากที่สามหรือที่สี่ ขึ้นใดขั้นหนึ่งก็ได้ เพราะขึ้นอยู่กับการกล้าเสี่ยงของตัวเกษตรกรแต่ละคน คือบางคนเมื่อได้ประเมินถึงผลดีและผลเสียของ Innovation แล้ว เมื่อเห็นว่าจะได้ผลดีมากกว่าก็ข้ามขั้นทดลองปฏิบัติมาถึงขั้นยอมรับเลยทีเดียว แต่เกษตรกรบางคนก็อาจจะอยากทดลองดูก่อนว่าจะได้ผลจริงดังคำบอกเล่าหรือไม่ในทำนองว่า สิบปากว่าไม่เท่าตาเห็นสิบตาเห็นไม่เท่ามือทำและสิบมือทำไม่เท่าชำนาญ เมื่อได้ทดลองปฏิบัติแล้วได้ผลสมจริงจึงยอมรับ Innovation นี้ในที่สุด

2. ปัจจัยเกี่ยวกับการยอมรับนวัตกรรม

การยอมรับนวัตกรรม (Innovation) ทางด้านการเกษตรมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องอยู่หลายประการคือ

2.1 ปัจจัยที่เกี่ยวกับสภาวะการณ์ทั่วไป ซึ่งแยกออกได้ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และภูมิศาสตร์ การยอมรับการเปลี่ยนแปลงนวัตกรรมนั้นจะแตกต่างกันไปตามสภาพทางเศรษฐกิจ ตัวอย่างเช่น เกษตรกรที่มีรายได้สูงกว่า หรือมีที่ดินทำกินมากกว่ามีแนวโน้มที่จะยอมรับนวัตกรรมได้ง่ายกว่าเกษตรกรที่ยากจนและมีที่ดินน้อยกว่า ส่วนในด้านสภาพทางสังคมและวัฒนธรรม เช่น เกษตรกรที่อยู่ในสังคมที่มีการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างเคร่งครัด ย่อมจะมีแนวโน้มที่จะยอมรับนวัตกรรมการเกษตรยากกว่าเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในสังคมที่ไม่เคร่งครัดขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างสังคมนั้น สำหรับในด้านสภาพภูมิศาสตร์ ตัวอย่างเช่น ในท้องที่ใดที่สามารถติดต่อกับชุมชนที่มีความเจริญมากได้ อย่างสะดวกย่อมจะยอมรับนวัตกรรมได้ง่ายกว่าคนในชุมชนที่ไม่สามารถติดต่อกับภายนอกได้สะดวก

สมรรถภาพในการดำเนินงานของสถาบันที่เกี่ยวข้อง สถาบันที่เกี่ยวข้องกับทางด้านเกษตร เช่น สถาบันสินเชื่อ สถาบันวิจัย สถาบันส่งเสริมการเกษตร สถาบันการตลาด สถาบันปฏิรูปที่ดิน สถาบันที่เกี่ยวกับการคมนาคมขนส่ง สถาบันชลประทาน สถาบันที่เป็นสื่อมวลชน หากสถาบันต่าง ๆ เหล่านี้มีสมรรถภาพในการดำเนินงานทางการเกษตรอยู่ในระดับสูงแล้วก็จะทำให้การยอมรับนวัตกรรมเป็นได้อย่างรวดเร็วและสะดวกยิ่งขึ้น

2.2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรง ซึ่งแยกออกได้ดังต่อไปนี้

ตัวเกษตรกรหรือผู้รับการเปลี่ยนแปลง การยอมรับนวัตกรรมจะง่ายหรือยากนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับตัวของเกษตรกรเอง ซึ่งตัวของเกษตรกรจะต้องประกอบด้วยพื้นฐานหลายประการ ได้แก่ พื้นฐานทางสังคม เช่น เกษตรกรผู้มีระดับการศึกษาสูงย่อมมีแนวโน้มจะยอมรับการเปลี่ยนแปลงนวัตกรรมได้ง่ายกว่า หรือ เพศหญิงก็มีแนวโน้มในการยอมรับมากกว่าเพศชาย เป็นต้น พื้นฐานทางเศรษฐกิจ เช่น การมีทรัพยากรการผลิตมากกว่าจะยอมรับการเปลี่ยนแปลงนวัตกรรมได้ง่ายกว่า พื้นฐานทางการสื่อสารของเกษตรกร หากเกษตรกรสามารถจะติดต่อคมนาคมสะดวก รวมทั้งการฟัง การอ่านข่าวสารซึ่งมีอยู่พร้อมสรรพมากกว่าก็มีแนวโน้มที่จะยอมรับนวัตกรรมได้ง่ายยิ่งขึ้น พื้นฐานในด้านอื่น ๆ เป็นต้นว่า เกษตรกรมีทัศนคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และนวัตกรรมการเกษตร มีพื้นฐานความรู้สูงกว่าหรือมีข้อมูลเกี่ยวกับนวัตกรรมนั้น ๆ มากกว่าแล้ว ย่อมจะมีแนวโน้มที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงมากกว่าและรวดเร็วกว่า

ปัจจัยที่เนื่องมาจากนวัตกรรม เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับนวัตกรรมการเกษตรหรือเทคโนโลยีการเกษตรภายใต้สถานการณ์แวดล้อมหนึ่ง ๆ ปัจจัยดังกล่าวที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ ต้นทุนและกำไร(Cost and Profit) ในกรณีของการที่ได้มีการนำเอาเทคโนโลยีการเกษตรมาส่งเสริมและเผยแพร่ หากเทคโนโลยีนั้นมีค่าใช้จ่ายน้อยหรือลงทุนต่ำหากแต่ได้ประโยชน์มากหรือ

มีกำไรสูงแล้ว เกษตรกรก็จะยอมรับได้ง่ายและรวดเร็ว หากค่าใช้จ่ายในการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ นั้นมีราคาค่อนข้างสูง แต่ประโยชน์หรือกำไรไม่มากพอแล้วการยอมรับก็คงจะมีได้ยาก ความสอดคล้องและเหมาะสมกับสิ่งที่มีอยู่แล้วในชุมชน (Similar and Fit) อันนี้ความสอดคล้องและเหมาะสมของนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่ถูกนำมาใช้นั้นจะต้องไม่ขัดกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของเกษตรกรด้วย ความสอดคล้องและเหมาะสมกับสิ่งที่มีอยู่แล้วในชุมชน ตัวอย่าง เช่น ความเหมาะสมทางด้านภูมิอากาศในทางที่จะนำเอาสัตว์พันธุ์ดีมาเลี้ยง หรือ การนำเอารถแทรกเตอร์ที่ใช้สำหรับการเก็บเกี่ยวข้าวมาใช้กับพื้นดินที่ยังเปียกชื้นอยู่ เป็นต้น สามารถปฏิบัติได้และเข้าใจได้ง่าย (Practical and Understood) หมายถึงนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรนั้นจะต้องสามารถนำมาปฏิบัติได้และเกษตรกรจะเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลัวมากเกินไปนัก ต้องไม่เป็นเรื่องที่มีความยุ่งยากถดถอยซับซ้อน ปฏิบัติได้ง่ายและอาจจะหาซื้อส่วนประกอบหรือชิ้นส่วนที่จำเป็นได้สะดวก เป็นที่ประจักษ์ชัดว่านวัตกรรมนั้นปฏิบัติงานได้ผลดี (Visibility) เมื่อเกษตรกรได้เคยเห็นการปฏิบัติงานของเทคโนโลยีการเกษตรนั้นมาแล้วว่าได้รับผลดี ก็จะทำให้เป็นที่ยอมรับได้ง่ายยิ่งขึ้น สามารถจะแบ่งแยกเป็นขั้นตอนหรือเป็นเรื่อง ๆ ได้ (Divisibility) นวัตกรรมนั้นต้องสามารถที่จะแบ่งออกเป็นขั้นเป็นตอนได้ ก็จะเป็นที่ยอมรับของเกษตรกร ประหยัดเวลา (Time - saving) เทคโนโลยีที่จะนำมาใช้นั้นจะมีผลในทางปฏิบัติเรื่องของการประหยัดเวลาด้วยเช่น การนำรถไถดินมาใช้นั้นก็จะต้องปฏิบัติงานได้รวดเร็วกว่าการใช้แรงงานสัตว์ที่ในท้องถิ่นได้เคยปฏิบัติกันอยู่แล้ว เป็นการตัดสินใจของกลุ่ม (Group Decision) การตัดสินใจของกลุ่มย่อมมีอิทธิพลต่อการยอมรับนวัตกรรมของเกษตรกรที่เป็นสมาชิก

งานส่งเสริมการเกษตรของประเทศไทย

จำไพพรรณ อภิชาติพงศ์ชัย (2544) ได้กล่าวเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรของไทยไว้ดังนี้ เนื่องจากการส่งเสริมการเกษตรเป็นการบริการความรู้ทางเกษตร และที่เกี่ยวข้องไปสู่กลุ่มบุคคลเป้าหมาย ซึ่งถือได้ว่าเป็นวิธีการพื้นฐานในการพัฒนาการเกษตรในแต่ละด้าน งานส่งเสริมการเกษตรจึงมีปรากฏ อยู่กับหน่วยงานที่มีส่วนรับผิดชอบงานด้านการเกษตรโดยตรง ในลักษณะทั้งที่เป็นงานหลักของหน่วยงาน หรืองานรองสำหรับสนับสนุนส่งเสริมงานหลักของหน่วยงานนั้นและหน่วยงานที่กล่าวได้ว่ามีส่วนรับผิดชอบ ในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรมากที่สุดก็คือ หน่วยงานหรือหน่วยราชการในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หน่วยราชการในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่มีส่วนรับผิดชอบเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรที่สำคัญมีดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กรมส่งเสริมการเกษตร

หน่วยราชการนี้มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการบริการและเผยแพร่ วิชาความรู้เกี่ยวกับการเกษตรแผนใหม่ ให้ถึงตัวเกษตรกรโดยแพร่หลายและทั่วถึง เพื่อจะช่วยให้เกษตรกรสามารถเพิ่มผลผลิตในด้านการเกษตรให้มีปริมาณ และคุณภาพตามความต้องการของตลาด และเพื่อให้มีตลาดสำหรับจำหน่ายผลผลิต อันจะช่วยให้เกษตรกรมีรายได้และฐานะดีขึ้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าบทบาทหน้าที่ดังกล่าวเป็นหลักการและแนวทางในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรโดยตรง

นโยบายในการดำเนินงานของกรมส่งเสริมการเกษตรได้กำหนดขึ้นตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งในปี 2544 ได้กำหนดนโยบายเป็น 4 ด้านคือ

1. ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การส่งเสริมการผลิตพืชเศรษฐกิจและพืชที่มีความสำคัญในท้องถิ่น การส่งเสริมให้ลดต้นทุนการผลิต การส่งเสริมการเกษตรในเขตชนบทยากจน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่ไม่มีการชลประทาน คุณภาพดินและผลผลิตต่อไร่ต่ำ การส่งเสริมการเกษตรก้าวหน้า ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่พอช่วยตัวเองได้ การสนับสนุนงานส่งเสริมการเกษตรตำบลปศุสัตว์ ประมง การใช้ดิน และน้ำ การอนุรักษ์ทรัพยากรและการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสินเชื่อ และการตลาด

2. ด้านสังคม ได้แก่ การบริการความรู้แก่ครอบครัวเกษตรกร การสนับสนุนให้กลุ่มเป้าหมายรวมตัวเป็นสถาบัน การผสมผสานโครงการและกิจกรรมการส่งเสริมการเกษตร เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกร และการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นที่มีกิจกรรมด้านพัฒนาสังคม

3. ด้านความมั่นคง ได้แก่ การเน้นการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรในท้องที่ที่มีปัญหาทางด้านความมั่นคง และการสนับสนุนช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยธรรมชาติที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้

4. ด้านการบริหารงานส่งเสริมการเกษตร ได้แก่ การควบคุมการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรให้มีประสิทธิภาพ การสนับสนุนบุคลากรให้มีความสามารถ การปรับอัตราบุคลากรให้เหมาะสมกับเป้าหมาย การส่งเสริมให้มีการวางแผน และจัดทำโครงการที่ชัดเจนตรงตามความต้องการของท้องถิ่น การปรับปรุงระบบการสื่อสาร การส่งเสริมการศึกษาวิจัยทางการส่งเสริมการเกษตรและการปรับปรุงระบบการบริหารงาน

สำหรับเป้าหมายในการดำเนินงาน ได้กำหนดไว้ทั้งด้านเศรษฐกิจ และสังคม โดยด้านเศรษฐกิจจะประกอบด้วย การเร่งรัดเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิตตามหน่วยพื้นที่ การขยายและลดพื้นที่การผลิตให้เหมาะสม การส่งเสริมการปลูกหลายครั้ง การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีใน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เขตเกษตรก้าวหน้า และการส่งเสริมการปลูกพืชอาหารในเขตชนบทยากจน ส่วนด้านสังคมจะประกอบด้วย การขยายการบริการความรู้ทางเกษตร และส่งเสริมให้มีการรวมตัวเป็นกลุ่ม และสถาบันให้มากขึ้น

การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรของกรมส่งเสริมการเกษตรมีหลักการที่สำคัญคือ ต้องเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนด้านความรู้ และเทคโนโลยีการเกษตรทุกขั้นตอน เริ่มจากปัจจัยการผลิต กรรมวิธีการผลิต การแปรรูปและการตลาด โดยแบ่งออกเป็น 5 แผนงานหลัก และ 5 แผนงานรอง คือ

1. แผนงานบริหารด้านกลไกกรรม เป็นแผนของการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารงานส่งเสริมการเกษตรภาค สำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานเกษตรอำเภอ เพื่อให้เอื้ออำนวย และสนับสนุนงานและโครงการส่งเสริมการเกษตรต่าง ๆ

2. แผนงานปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้ดิน เป็นแผนของการดำเนินงานด้านการบริการความรู้ทางด้านดิน และปุ๋ย

3. แผนงานส่งเสริมกลไกกรรมมี 5 แผนงานรองคือ

3.1 แผนงานรองบริหารด้านส่งเสริมการเกษตร อันได้แก่ การเพิ่มอัตรากำลังเจ้าหน้าที่การปรับปรุงระบบฝึกอบรม และเยี่ยมเยียน เป็นต้น

3.2 แผนงานรองส่งเสริมพันธุ์พืช เป็นแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจ ที่สำคัญของประเทศให้เป็นไปตามเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

3.3 แผนงานรองเร่งรัดพัฒนาการกลไกกรรมเฉพาะพื้นที่ เป็นแผนการดำเนินงานที่เน้นการยึดพื้นที่เป็นหลัก ในการกำหนดงานหรือโครงการ แล้วระดมเทคโนโลยีที่เหมาะสมเข้าดำเนินการในพื้นที่นั้น

3.4 แผนงานรองถ่ายทอดเทคโนโลยีการกลไกกรรมเป็นแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ และเทคโนโลยีด้านการเกษตรไปสู่เกษตรกรทั้งทางตรง และทางอ้อม โดยการจัดฝึกอบรมและการถ่ายทอดผ่านสื่อชนิดต่าง ๆ

3.5 แผนงานรองป้องกันและกำจัดศัตรูพืช เป็นแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารความรู้ด้านการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช และการบริการป้องกันกำจัดศัตรูพืช ในกรณีที่เกิดภาวะการระบาดอย่างรุนแรง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. แผนงานสถาบันเกษตรกร เป็นแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับงานและโครงการผลิตและขยายพันธุ์พืช เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรมีพันธุ์พืชที่ดี

5. แผนงานสถาบันการเกษตร เป็นแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมการรวมกลุ่มของสมาชิกในครอบครัวเกษตรกร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรมส่งเสริมการเกษตร(2543)ได้ศึกษาประเมินผลการดำเนินงานศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลศูนย์นำร่องตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ เพื่อทราบผลการดำเนินงานของศูนย์ถ่ายทอดฯ ที่มีต่อเกษตรกรและเพื่อทราบระบบการทำงานของผู้เจ้าหน้าที่ประชากรที่ทำการประเมิน ได้แก่ ผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล คณะทำงานโครงการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรระดับตำบล จำนวน 15 ราย และเกษตรกรจำนวน 150 ราย ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

ผลการประเมินพบว่า เกษตรกรร้อยละ 56.67 รู้จักศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลและจุดสาธิต และเกษตรกรที่รู้จักร้อยละ 40 เคยมาใช้บริการที่ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลโดยเห็นว่า มีประโยชน์ร้อยละ 98.82 เกษตรกรร้อยละ 57.14 ได้รับบริการด้านความรู้และตรงตามความต้องการเพียงบางเรื่อง ร้อยละ 61.77 เกษตรกรได้รับบริการด้วยความสะดวกอยู่ในเกณฑ์มาก ส่วนความพอใจ ทั้เวลาและสามารถนำบริการไปใช้ประโยชน์ได้อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง สำหรับการนำความรู้ไปปฏิบัติของเกษตรกรอยู่ในเกณฑ์มาก ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นและมีความพอใจในการนำความรู้ไปปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เกษตรกรมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนโดยร่วมตัดสินใจ ร่วมทุน ร่วมดำเนินการและร่วมประเมินผลอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง มีการเกิดกลุ่มความร่วมมือหรือกลุ่มเครือข่ายของเกษตรกรร้อยละ 66.67 และเกษตรกรมีส่วนร่วมในการจัดเวทีชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันร้อยละ 86.67

การทำงานแบบบูรณาการหน่วยงานที่มีส่วนร่วมประกอบด้วยหน่วยงานของรัฐหน่วยงานเอกชนและองค์กรเกษตรกร ลักษณะการมีส่วนร่วมนั้นจะร่วมดำเนินการเป็นส่วนใหญ่ร่วมประเมินผลเป็นส่วนน้อย แต่หน่วยงานต่าง ๆ จะมีการวางแผนและจัดทำแผนปฏิบัติการร่วมกัน ร้อยละ 73.33 สำหรับคณะทำงานโครงการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรระดับตำบลมีส่วนร่วมในการพิจารณาโครงการที่เกษตรกรเสนอขอในระดับปานกลาง จำนวนโครงการร้อยละ 80 ตรงตามความต้องการที่เสนอขอและร้อยละ 50 ได้รับตรงตามที่เสนอขอเพียงบางเรื่อง ส่วนการทำงานของผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ได้ระบุว่ามีการสนับสนุน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิทยาการเกษตร โดยการฝึกอบรมให้ความรู้ อุปกรณ์การเรียนการสอนและปัจจัยการผลิตมีกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินการถ่ายทอด มีเครือข่ายการเรียนรู้ มีแผนการถ่ายทอดความรู้ แต่ไม่ได้ปฏิบัติตามที่วางไว้เนื่องจากมีราชการเร่งด่วนที่ต้องปฏิบัติ สำหรับวิทยาการเกษตรมีการถ่ายทอดความรู้โดยการบรรยาย การสาธิตและการฝึกปฏิบัติ มีแผนการถ่ายทอดแต่ไม่ได้ปฏิบัติตามแผนเนื่องจากติดภาระกิจส่วนตัว

ราเชน เด็นสว่าง(2543) ได้ศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับการเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรบ้านทุ่งครก ตำบลแคว อําเภอจะนะ จังหวัดสงขลา จากการศึกษาพบว่าความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับการเกษตรทฤษฎีใหม่ ในด้านสังคมและเศรษฐกิจส่วนใหญ่เกษตรกรมีความเห็นว่าสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรไม่เหมาะสมในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ด้วยเหตุผลที่ว่าเกษตรกรมีพื้นที่น้อยขาดแคลนเงินทุนหมุนเวียน แต่โดยรวมแล้วเกษตรกรส่วนใหญ่มีความพอใจและสนใจที่จะทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ ปัญหาของเกษตรกรเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ส่วนใหญ่คือ การที่เกษตรกรมีพื้นที่น้อยและระยะเวลาในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ต้องใช้เวลานานเกินไป เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการให้มีการจัดฝึกอบรมและดูงานเพิ่มเติม รวมทั้งอยากให้มีการช่วยเหลือด้านพันธุ์พืช และพันธุ์ และเกษตรกรส่วนหนึ่งไม่แสดงความคิดเห็นว่าต้องการอะไร

ข้อเสนอแนะ เจ้าหน้าที่เกษตรควรศึกษาถึงความเป็นอยู่ ปัญหา และความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกรก่อนทำการส่งเสริม และในการส่งเสริมเกษตรกรเกี่ยวกับการเกษตรทฤษฎีใหม่ครั้งต่อไปควรจะต้องเลือกเฉพาะเกษตรกรที่มีความสนใจ และมีคุณสมบัติครบตามหลักเกณฑ์ของการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งจะช่วยให้สะดวกและง่ายขึ้น

ญาติกา นุชแดง (2545) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้ของครูสาขาวิชาพัฒนวิชาการ ในวิทยาลัยอาชีวศึกษา กลุ่มภาคกลาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครูสาขาวิชาพัฒนวิชาการ ในวิทยาลัยอาชีวศึกษา กลุ่มภาคกลาง

ผลการวิจัยสรุปว่า

1. นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครู สาขาวิชาพัฒนวิชาการ ในวิทยาลัยอาชีวศึกษา กลุ่มภาคกลาง โดยมีภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นองค์ประกอบ พบว่า การจัดเนื้อหาสาระ, การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน, การวัดและประเมินผล และการจัดบรรยากาศการเรียน นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ส่วนองค์ประกอบสื่อการเรียนการสอน นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครู สาขาวิชาพัฒนศึกษา ในวิทยาลัยอาชีวศึกษา กลุ่มภาคกลาง จำแนกตามแผนกวิชา โดยรวม 5 องค์ประกอบ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นองค์ประกอบ พบว่ามีองค์ประกอบ การจัดเนื้อหาสาระ ไม่แตกต่างกัน

นาวิ มีบรรจง (2543) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง ความคิดเห็นของครูผู้สอนงานเกษตร เกี่ยวกับการปรับปรุงสภาพการจัดการเรียนการสอนงานเกษตรระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ในโรงเรียน ประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนงานเกษตรเกี่ยวกับการปรับปรุงสภาพการจัดการเรียนการสอนงานเกษตรระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้

การศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนงานเกษตรในการปรับปรุงสภาพการจัดการเรียนการสอนงานเกษตร พบว่า ด้านหลักสูตรและเนื้อหาเห็นว่า ควรปรับปรุงในเรื่องความทันสมัยของเนื้อหามากที่สุด ด้านการสอนกิจกรรม เห็นว่าควรปรับปรุงในเรื่องการได้รับการส่งเสริมกิจกรรมเกี่ยวกับการเกษตร และในเรื่องการเชิญวิทยากรที่มีความรู้ประสบการณ์มาบรรยายให้ผู้เรียนฟังมากที่สุดในระดับคะแนนที่เท่ากัน ด้านสื่อ/อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก เห็นว่าควรปรับปรุงอย่างยิ่งในเรื่องความเพียงพอของพื้นที่ทำการเกษตรมากที่สุด ด้านการวัดผลและประเมินผล เห็นว่าควรปรับปรุงในเรื่องเกณฑ์การประเมินผลก่อนเรียนเพื่อตรวจความรู้พื้นฐานและทักษะเบื้องต้นของผู้เรียนก่อนทำการสอน แต่อยู่ในระดับคะแนนที่ต่ำกว่าครึ่ง

การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนงานเกษตรที่มีคุณวุฒิการศึกษาทางเกษตร และที่มีคุณวุฒิการศึกษาทางด้านอื่น พบว่า ด้านหลักสูตรและเนื้อหา มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 1 เรื่องคือ ความเหมาะสมของจุดประสงค์การเรียนรู้ด้านกระบวนการปฏิบัติงานในเรื่อง อธิบายผลกระทบของหน่วยงานต่อสิ่งแวดล้อมสภาพต่าง ๆ และมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2 เรื่องคือ ความเหมาะสมของจุดประสงค์การเรียนรู้ด้านกระบวนการปฏิบัติงานในเรื่องอธิบายหลักการ และ วิธีการทำงานให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ กำหนดในรูปแบบและขั้นตอนการทำงานให้สอดคล้องกับสภาพความพร้อมต่าง ๆ สำหรับด้านการสอนและกิจกรรมด้านสื่อ / อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการวัดและการประเมินผล มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกเรื่อง

การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนงานเกษตรที่เคยเข้ารับการฝึกอบรมทางเกษตร และไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมทางเกษตร พบว่า ด้านการสอนและกิจกรรม มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2 เรื่องคือ ทักษะในการใช้เครื่องมืออุปกรณ์การเกษตรของผู้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สอนและความเหมาะสมของการจัดการแบ่งคาบเวลาในการสอน ด้านสื่อ/อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3 เรื่องคือ ความเพียงพอของพื้นที่ทำการเกษตร และความเพียงพอของอาคารประกอบการเรียนเกษตร ความเพียงพอของห้องเรียนเกษตร ส่วนด้านหลักสูตรและเนื้อหา และด้านการวัดผลและประเมินผล มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกเรื่อง

มานพ เพชรจุด(2541) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อวิธีการสอนของคณาจารย์ภาควิชาเทคนิคเกษตร คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ปีการศึกษา 2540 ผลการศึกษาพบว่าในด้านวิธีการสอน ด้านเนื้อหาวิชา ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านเอกสารประกอบการเรียน ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน นักศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าอาจารย์ปฏิบัติการสอนอยู่ในระดับเหมาะสมมาก ค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X} = 3.03$) นอกจากนี้ยังพบว่านักศึกษามีปัญหาและอุปสรรคในการเรียนการสอนในเรื่องที่เกี่ยวกับวิธีการสอนของอาจารย์ โดยนักศึกษาไม่เข้าใจเรื่องที่อาจารย์สอน อาจารย์ขาดเทคนิคใหม่ในการสอน เนื้อหาวิชากว้างเกินไปไม่ทันสมัย เอกสารและอุปกรณ์การเรียนไม่เพียงพอ ความไม่เหมาะสมของห้องเรียนร้อนอบอ้าว ห้องเรียนคับแคบ เก้าอี้ไม่เพียงพอเมื่อเรียนรวมกันมากๆ นักศึกษาไม่ค่อยได้มีส่วนร่วมในการเรียน งานมอบหมายไม่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา และทางภาคเทคนิคขาดงานด้านการแนะแนวการเรียน การทำงานและการศึกษาต่อ ทำให้นักศึกษาไม่รู้ข้อมูลที่แท้จริง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3
วิธีการศึกษา
(Methodology)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Population and Sample)

ประชากร (Population)

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้คือ เกษตรกรในตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก จำนวน 1,559 ครัวเรือน (องค์การบริหารส่วนตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก,2545)

กลุ่มตัวอย่าง (Sample)

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้จำนวน 157 ครัวเรือน คำนวณจากหลักการคำนวณหาขนาดตัวอย่างดังนี้

จำนวน	เปอร์เซ็นต์ของขนาดตัวอย่าง
< 50	80%
50 – 99	>50% แต่ <80%
100 – 999	25%
1,000 - 9,999	10%
>10,000	1%

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร , 2542

ดังนั้นจากประชากร 1559 ครัวเรือนจึงได้ขนาดตัวอย่าง 157 ครัวเรือน ซึ่งแบ่งไปตามสัดส่วนของหมู่บ้าน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

หมู่ที่	ชื่อบ้าน	ขนาดประชากร (ครัวเรือน)	การคำนวณ (สัดส่วน)	ขนาดของ (กลุ่มตัวอย่าง)
1	คลองสี่สุก	90	$\frac{90 \times 10}{100}$	9
2	ท่าด่าน	288	$\frac{288 \times 10}{100}$	29
3	นางรอง	216	$\frac{216 \times 10}{100}$	22
4	ท่าชัย	220	$\frac{220 \times 10}{100}$	22
5	หุบเมย	130	$\frac{130 \times 10}{100}$	13
6	วังยายฉิม	194	$\frac{194 \times 10}{100}$	19
7	บุงเห้	165	$\frac{165 \times 10}{100}$	17
8	คลองสี่เสียด	115	$\frac{115 \times 10}{100}$	12
9	วังยาว	141	$\frac{141 \times 10}{100}$	14
รวม		1,559		157

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิธีการสุ่มตัวอย่าง (Sampling Method)

วิธีการสุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ จะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยการใช่วิธีการจับสลากตามรายชื่อบ้านเลขที่ ให้ได้ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างของแต่ละหมู่บ้าน ทั้ง 9 หมู่บ้านตามตารางที่ 1

ตารางการปฏิบัติงาน (Schedule of Activities)

ตารางที่ 2 แสดงระยะเวลาในการดำเนินงานศึกษาปัญหาพิเศษ

การดำเนินงาน	ระยะเวลาในการดำเนินงาน						
	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.
1. ศึกษารายละเอียดวิชา ปัญหาพิเศษ	←→						
2. ค้นหาข้อมูลต่าง ๆ			←→				
3. เขียนโครงร่างปัญหาพิเศษ							
4. ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล							←→
5. ทำการวิเคราะห์ข้อมูล							←→
6. สอบปัญหาพิเศษ							←→

วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทำโดยวิธีการใช้แบบสอบถามเกษตรกรในตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 157 ครัวเรือน เพื่อทำการวิเคราะห์และทำการศึกษา วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 3 ขั้นตอน ดังนี้คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรในตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลปี 2545 ในเรื่องของวิทยากรเกษตร เทคโนโลยีที่ถ่ายทอดกิจกรรมของศูนย์ และวิธีการในการถ่ายทอด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการทำงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ในเรื่องของวิทยาการเกษตร เทคโนโลยีที่ถ่ายทอด วิธีการในการถ่ายทอด และกิจกรรมของศูนย์

การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data)

นำข้อมูลที่ได้รวบรวมได้มาวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้สถิติ ดังนี้

1. ค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อคำนวณหาค่าร้อยละของข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม มีสูตรดังนี้

$$\text{ร้อยละ} = \frac{X \times 100}{N}$$

กำหนดให้ X = จำนวนตัวอย่างที่ต้องการศึกษา

N = จำนวนตัวอย่างทั้งหมด

2. ค่าเฉลี่ย (Mean) ใช้คำนวณค่าเฉลี่ยของข้อมูลต่างๆ ที่ต้องการ โดยใช้ 2 สูตรด้วยกันดังนี้

สูตรที่ 1 เพื่อคำนวณสภาพเศรษฐกิจและสังคม เช่น อายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ลักษณะการถือครองที่ดิน

$$\bar{X} = \frac{\sum_{i=1}^N x_i}{N}$$

\bar{X} = ค่าเฉลี่ย

x_i = ผลรวมทั้งหมดของข้อมูลที่ต้องการศึกษา

N = จำนวนทั้งหมดของข้อมูล

i = จำนวนชุดที่ 1 ถึง n

สูตรที่ 2 คำนวณหาค่าเฉลี่ยเพื่อประเมินระดับความคิดเห็น

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{n}$$

\bar{X} = คะแนนเฉลี่ย

x = คะแนนที่กำหนดการประมาณค่าเป็น 4 3 2 1

f = จำนวนเกษตรกรที่ตอบแบบสอบถาม

n = จำนวนเกษตรกรตัวอย่าง

3. ค่าพิสัย (range) ใช้คำนวณหาช่วงของอัตราภาคชั้น มีสูตรดังนี้

$$\text{ค่าพิสัย} = \text{ค่าสูงสุด} - \text{ค่าต่ำสุด}$$

ระดับความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลได้กำหนดไว้เป็น 4 ระดับ ดังนี้ คือ

ไม่เหมาะสม	เท่ากับ	1 คะแนน
เหมาะสมน้อย	เท่ากับ	2 คะแนน
เหมาะสมปานกลาง	เท่ากับ	3 คะแนน
เหมาะสมมาก	เท่ากับ	4 คะแนน

และการจัดช่วงคะแนนเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นที่เกษตรกรมีต่อศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลได้กำหนดไว้ดังนี้

1.00 - 1.75	ตรงกับ	ไม่เหมาะสม
1.76 - 2.50	ตรงกับ	เหมาะสมน้อย
2.51 - 3.25	ตรงกับ	เหมาะสมปานกลาง
3.26 - 4.00	ตรงกับ	เหมาะสมมาก

บทที่ 4

ผลการศึกษาและข้อวิจารณ์ (Finding and Results)

ผลการศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก จำนวน 157 ครัวเรือน ซึ่งทำการสำรวจและเก็บข้อมูลโดยการตอบแบบสอบถามจากเกษตรกรในตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรในตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการทำงานของศูนย์

ตอนที่ 1 จากการศึกษาสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรในตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายกปรากฏผลดังนี้ (ตารางที่ 3)

เพศ

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 54.14 และเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 45.86

อายุ

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามมีช่วงอายุอยู่ระหว่าง 37-47 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.12 รองลงมาคือช่วงอายุระหว่าง 26-36 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.75 ในขณะที่ช่วงอายุระหว่าง 48-58 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.02 และช่วงอายุระหว่าง 59-69 ปี คิดเป็นร้อยละ 19.11 เกษตรกรอายุมากที่สุด คือ 69 ปี ส่วนเกษตรกรที่อายุน้อยที่สุดเพียง 26 ปี และอายุเฉลี่ยของเกษตรกรคือ 47.5 ปี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระดับการศึกษา

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรจบชั้นประถมศึกษาตอนต้นมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 56.05 รองลงมาคือจบชั้นประถมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 19.75 จบมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 12.10 จบอาชีวศึกษา คิดเป็นร้อยละ 5.73 จบอุดมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 3.82 และจบมัธยมศึกษาตอนปลายน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.55

สถานภาพสมรส

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีสถานภาพสมรสมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 74.52 รองลงมาคือ โสด คิดเป็นร้อยละ 17.84 น้อยที่สุดคือ แยกกันอยู่และเป็นม่าย คิดเป็นร้อยละ 3.82 เท่ากัน

ศาสนา

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ

อาชีพหลัก

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีอาชีพหลักคือ ทำนามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.85 รองลงมาคือ ทำสวน คิดเป็นร้อยละ 29.94 รับจ้าง ร้อยละ 22.29 ค้าขาย ร้อยละ 10.19 และน้อยที่สุดคือ เลี้ยงสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 5.73

อาชีพรอง

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีอาชีพรองคือ ทำสวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.04 รองลงมาคือ เลี้ยงสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 33.76 รับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 12.10 ค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 10.19 และน้อยที่สุดคือ ทำนา คิดเป็นร้อยละ 1.91

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

จากการศึกษาพบว่าสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกรมีจำนวน 4-6 คน มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.86 รองลงมาคือ 1-3 คน คิดเป็นร้อยละ 42.68 และน้อยที่สุดคือ 7-8 คน คิดเป็นร้อยละ 11.46 เกษตรกรมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากที่สุดคือ 8 คน น้อยที่สุดคือ 1 คน และสมาชิกเฉลี่ยคือ 4 คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลักษณะการถือครองที่ดินในการทำการเกษตร

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีที่ดินเป็นของตนเองมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.88 ซึ่งมีรายละเอียดในการครอบครองที่ดินดังนี้คือ จำนวน 10-25 ไร่ ร้อยละ 31.85 จำนวน 26-40 ไร่ ร้อยละ 35.03 รองลงมาคือเช่าที่ดินผู้อื่นทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 21.02 ซึ่งมีรายละเอียดการครอบครองที่ดินดังนี้ เช่าผู้อื่นจำนวน 8-24 ไร่ ร้อยละ 14.65 เช่าผู้อื่นจำนวน 25-40 ไร่ ร้อยละ 6.37 และน้อยที่สุดคือ มีทั้งของตนเองและเช่าผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ 12.10 ซึ่งมีรายละเอียดการครอบครองที่ดินดังนี้ เป็นของตนเอง 10 ไร่ เช่าผู้อื่น 40 ไร่ ร้อยละ 5.73 ของตนเอง 5 ไร่ เช่าผู้อื่น 30 ไร่ ร้อยละ 4.46 และเป็นของตนเอง 8 ไร่ เช่าผู้อื่น 40 ไร่ ร้อยละ 1.91

ตารางที่ 3 แสดงลักษณะสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร

รายการ	จำนวน (n = 157)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	85	54.14
หญิง	72	45.86
อายุ(ปี)		
26 – 36	42	26.75
37 – 47	52	33.12
48 – 58	33	21.02
59 – 69	30	19.11
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษาตอนต้น	88	56.05
ประถมศึกษาตอนปลาย	31	19.75
มัธยมศึกษาตอนต้น	19	12.10
มัธยมศึกษาตอนปลาย	4	2.55
อาชีวศึกษา	9	5.73
อุดมศึกษา	6	3.82
สถานภาพสมรส		
โสด	28	17.84
สมรส	117	74.52

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (n = 157)	ร้อยละ
แยกกันอยู่	6	3.82
ม่าย	6	3.82
ศาสนา		
พุทธ	157	100.00
อาชีพหลัก		
ทำนา	50	31.85
ทำสวน	47	29.94
เลี้ยงสัตว์	9	5.73
รับจ้าง	35	22.29
ค้าขาย	16	10.19
อาชีพรอง		
ทำนา	3	1.91
ทำสวน	66	42.04
เลี้ยงสัตว์	53	33.76
รับจ้าง	19	12.10
ค้าขาย	16	10.19
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)		
1-3	67	42.68
4-6	72	45.86
7-8	18	11.46
ลักษณะการถือครองที่ดินในการทำการเกษตร		
- เป็นของตนเอง	105	66.88
10-25 ไร่	50	31.85
26-40 ไร่	55	35.03
- เช่าผู้อื่น	33	21.02
8-24 ไร่	23	14.65

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (n = 157)	ร้อยละ
25 – 40 ไร่	10	6.37
- เป็นของตนเองและเช่าผู้อื่น	19	12.10
10 ไร่ เช่า 40 ไร่	9	5.73
5 ไร่ เช่า 30 ไร่	7	4.46
8 ไร่ เช่า 40 ไร่	3	1.91

ตอนที่ 2 การศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

จากผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีระดับความคิดเห็นต่อศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ในด้านต่าง ๆ ดังนี้
ด้านวิทยาการเกษตร(ตารางที่ 4)

จากผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีระดับความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ข้อที่ 1 เป็นผู้ที่มีความรู้ดีในเนื้อหาของเรื่องที่จะนำมาถ่ายทอดเป็นอย่างดี จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง ค่าเฉลี่ย = 3.13 โดยมีรายละเอียดการแสดงความคิดเห็นของเกษตรกรดังนี้ แสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลางจำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 80.26 เหมาะสมมาก จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 19.84 และเหมาะสมน้อย จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3.82

ข้อที่ 2 เป็นผู้มีประสบการณ์กว้างขวางในเรื่องที่จะนำมาถ่ายทอด จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง ค่าเฉลี่ย = 3.05 โดยมีรายละเอียดการแสดงความคิดเห็นของเกษตรกรดังนี้ แสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลางจำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 70.06 เหมาะสมมาก จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 17.83 เหมาะสมน้อย จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 12.10

ข้อที่ 3 มีความสามารถในการถ่ายทอดจากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง ค่าเฉลี่ย = 3.03 โดยมีรายละเอียดการแสดงความคิดเห็นของเกษตรกรดังนี้ แสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลางจำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 68.15 เหมาะสมมาก จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 17.83 เหมาะสมน้อย 22 คน คิดเป็นร้อยละ 14.01

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดังนี้ แสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลางจำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 82.17
เหมาะสมมาก จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 17.83

ข้อที่ 5 เป็นผู้ที่มีความเสียสละจากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ
เหมาะสมปานกลาง ค่าเฉลี่ย = 3.14 โดยมีรายละเอียดการแสดงความคิดเห็นของเกษตรกรดังนี้
แสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลางจำนวนถึง 123 คน คิดเป็นร้อยละ 78.34
เหมาะสมมาก จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 17.83 เหมาะสมน้อย 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3.82

ข้อที่ 6 เป็นผู้ที่มีเหตุผลและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นจากการศึกษาพบว่า
เกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในเหมาะสมปานกลาง ค่าเฉลี่ย = 3.11 โดยมีรายละเอียดการแสดง
ความคิดเห็นของเกษตรกรดังนี้ แสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลางจำนวนถึง 119
คน คิดเป็นร้อยละ 75.80 เหมาะสมมาก จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 17.83 เหมาะสมน้อย
10 คน คิดเป็นร้อยละ 6.37

ข้อที่ 7 มีความเป็นกันเองกับผู้ที่มารับการถ่ายทอดความรู้จากการศึกษาพบว่าเกษตรกร
มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง ค่าเฉลี่ย = 3.18 โดยมีรายละเอียดการแสดง
ความคิดเห็นของเกษตรกรดังนี้ แสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลางจำนวนถึง 104
คน คิดเป็นร้อยละ 66.24 เหมาะสมมาก จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 26.12 เหมาะสมน้อย 12
คน คิดเป็นร้อยละ 7.64

ข้อที่ 8 มีบุคลิกน่าเลื่อมใสศรัทธาจากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ใน
ระดับเหมาะสมปานกลาง ค่าเฉลี่ย = 3.14 โดยมีรายละเอียดการแสดงความคิดเห็นของ
เกษตรกรดังนี้ แสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลางจำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ
73.89 เหมาะสมมาก จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 19.75 เหมาะสมน้อย 10 คน คิดเป็นร้อยละ
6.37

ข้อที่ 9 เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดีจากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ
เหมาะสมมาก ค่าเฉลี่ย = 3.32 โดยมีรายละเอียดการแสดงความคิดเห็นของเกษตรกรดังนี้
แสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลางจำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 64.33
เหมาะสมมาก จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 33.76 เหมาะสมน้อย 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.91

ข้อที่ 10 มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ที่ทันสมัยอยู่เสมอจากการศึกษาพบ
ว่าเกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง ค่าเฉลี่ย = 3.16 โดยมีรายละเอียด
การแสดงความคิดเห็นของเกษตรกรดังนี้ แสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 68.16 เหมาะสมมาก จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 24.20 เหมาะสมน้อย 12 คน คิดเป็นร้อยละ 7.64

ข้อที่ 11 มีการเตรียมการถ่ายทอดและเทคนิควิธีที่ช่วยให้ผู้ที่มารับการถ่ายทอดเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้นจากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.00 โดยมีรายละเอียดการแสดงความคิดเห็นของเกษตรกรดังนี้ แสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลางจำนวนถึง 107 คน คิดเป็นร้อยละ 68.16 เหมาะสมมาก จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 15.92 เหมาะสมน้อย 25 คน คิดเป็นร้อยละ 15.92

ข้อที่ 12 มีการใช้เอกสารระบุอุปกรณ์ช่วยในการถ่ายทอดได้เหมาะสมกับเนื้อหาความรู้จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง ค่าเฉลี่ย = 2.96 โดยมีรายละเอียดการแสดงความคิดเห็นของเกษตรกรดังนี้ แสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลางจำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 64.33 เหมาะสมน้อย 31 คน คิดเป็นร้อยละ 19.75 เหมาะสมมาก จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 15.92

ข้อที่ 13 สามารถอธิบายให้ความรู้ได้กว้างขวางทันสมัยนอกเหนือจากหนังสือหรือเอกสารที่แจกให้จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง ค่าเฉลี่ย = 3.07 โดยมีรายละเอียดการแสดงความคิดเห็นของเกษตรกรดังนี้ แสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลางจำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 71.97 เหมาะสมมาก จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 17.83 เหมาะสมน้อย 16 คน คิดเป็นร้อยละ 10.20

ข้อที่ 14 เปิดโอกาสให้ผู้มารับการถ่ายทอดความรู้ได้แสดงความคิดเห็นง่ายขึ้นจากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง ค่าเฉลี่ย = 3.12 โดยมีรายละเอียดการแสดงความคิดเห็นของเกษตรกรดังนี้ แสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลางจำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 76.43 เหมาะสมมาก จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 17.83 เหมาะสมน้อย 9 คน คิดเป็นร้อยละ 5.74

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4 แสดงความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ในด้านวิทยากรเกษตร

ความคิดเห็นต่อศูนย์ถ่ายทอด	ระดับความคิดเห็น								ค่าเฉลี่ย	ลำดับ
	มาก		ปานกลาง		น้อย		ไม่เหมาะสม			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
1. เป็นผู้ที่มีความรู้ดีในเนื้อหาของเรื่องที่จะนำมาถ่ายทอดเป็นอย่างดี	25	15.92	126	80.26	6	3.82	0	0	3.13	6
2. เป็นผู้ที่มีประสบการณ์กว้างขวางในเรื่องที่จะนำมาถ่ายทอด	28	17.83	110	70.06	19	12.10	0	0	3.05	10
3. มีความสามารถในการถ่ายทอด	28	17.83	107	68.15	22	14.01	0	0	3.03	11
4. เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูง	28	17.83	129	82.17	0	0.00	0	0	3.17	3
5. เป็นผู้ที่มีความเสียสละ	28	17.83	123	78.34	6	3.82	0	0	3.14	5
6. เป็นผู้ที่มีเหตุผลและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	28	17.83	119	75.80	10	6.37	0	0	3.11	8
7. มีความเป็นกันเองกับผู้ที่มารับการถ่ายทอดความรู้	41	26.12	104	66.24	12	7.64	0	0	3.18	2
8. มีบุคลิกน่าเลื่อมใสศรัทธา	31	19.75	116	73.89	10	6.37	0	0	3.14	5

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ความคิดเห็นต่อศูนย์ถ่ายทอด	ระดับความคิดเห็น								ค่าเฉลี่ย	ลำดับ
	มาก		ปานกลาง		น้อย		ไม่เหมาะสม			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
9. เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ดี	53	33.76	101	64.33	3	1.91	0	0	3.32	1
10. มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ที่ทันสมัยอยู่เสมอ	38	24.20	107	68.16	12	7.64	0	0	3.16	4
11. มีการเตรียมการถ่ายทอดและเทคนิควิธีที่ช่วยให้ผู้ที่มารับการถ่ายทอดเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น	25	15.92	107	68.16	25	15.92	0	0	3.00	12
12. มีการใช้เอกสารและอุปกรณ์ช่วยในการถ่ายทอดได้เหมาะสมกับเนื้อหาความรู้	25	15.92	101	64.33	31	19.75	0	0	2.96	13
13. สามารถอธิบายให้ความรู้ได้กว้างขวางทันสมัยนอกเหนือจากหนังสือหรือเอกสารที่แจกให้	28	17.83	113	71.97	16	10.20	0	0	3.07	9
14. เปิดโอกาสให้ผู้มารับการถ่ายทอดความรู้ได้แสดงความคิดเห็น	28	17.83	120	76.43	9	5.74	0	0	3.12	7

ด้านเทคโนโลยีที่ถ่ายทอด (ตารางที่ 5)

จากผลการศึกษา พบว่าเกษตรกรมีระดับความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ข้อที่ 1 มีความทันสมัยจากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง ค่าเฉลี่ย = 2.89 โดยมีรายละเอียดการแสดงความคิดเห็นของเกษตรกรดังนี้ แสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลางจำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 70.06 เหมาะสมน้อย จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 19.74 เหมาะสมมาก 16 คน คิดเป็นร้อยละ 10.20

ข้อที่ 2 มีความเหมาะสมกับอาชีพของเกษตรกรในพื้นที่นั้นจากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง ค่าเฉลี่ย = 3.06 โดยมีรายละเอียดการแสดงความคิดเห็นของเกษตรกรดังนี้ แสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลางจำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 71.97 เหมาะสมมาก จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 17.83 เหมาะสมน้อย 16 คน คิดเป็นร้อยละ 10.20

ข้อที่ 3 สามารถนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติใช้ในชีวิตจริงได้จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง ค่าเฉลี่ย = 3.19 โดยมีรายละเอียดการแสดงความคิดเห็นของเกษตรกรดังนี้ แสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลางจำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 73.89 เหมาะสมมาก จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 22.29 เหมาะสมน้อย 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3.82

ข้อที่ 4 เทคโนโลยีสามารถเพิ่มความมั่นใจในการประกอบอาชีพจากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง ค่าเฉลี่ย = 3.08 โดยมีรายละเอียดการแสดงความคิดเห็นของเกษตรกรดังนี้ แสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลางจำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 75.80 เหมาะสมมาก จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 15.92 เหมาะสมน้อย 13 คน คิดเป็นร้อยละ 8.28

ตารางที่ 5 แสดงความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ในด้านเทคโนโลยีที่ถ่ายทอด

ความคิดเห็นต่อศูนย์ถ่ายทอด	ระดับความคิดเห็น								ค่าเฉลี่ย	ลำดับ
	มาก		ปานกลาง		น้อย		ไม่เหมาะสม			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
1. มีความทันสมัย	16	10.20	110	70.06	31	19.74	0	0	2.89	4
2. มีความเหมาะสมกับอาชีพของเกษตรกรในพื้นที่นั้น	28	17.83	113	71.97	16	10.20	0	0	3.06	3
3. สามารถนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติในชีวิตจริงได้	35	22.29	116	73.89	6	3.82	0	0	3.19	1
4. เทคโนโลยีสามารถเพิ่มความมั่นใจในการประกอบอาชีพ	25	15.92	119	75.80	13	8.28	0	0	3.08	2

ด้านวิธีการในการถ่ายทอด (ตารางที่ 6)

จากผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีระดับความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ข้อที่ 1 สามารถส่งเสริมให้เกษตรกรคิดและแก้ปัญหาเป็นจากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง ค่าเฉลี่ย = 3.03 โดยมีรายละเอียดการแสดงความคิดเห็นของเกษตรกรดังนี้ แสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลางจำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 68.15 เหมาะสมมาก จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 17.83 เหมาะสมน้อย 22 คน คิดเป็นร้อยละ 14.01

ข้อที่ 2 มีการให้ผู้ที่มารับการถ่ายทอดได้ลงมือปฏิบัติจริงจากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง ค่าเฉลี่ย = 3.14 โดยมีรายละเอียดการแสดงความคิดเห็นของเกษตรกรดังนี้ แสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลางจำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 70.06 เหมาะสมมาก จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 21.66 เหมาะสมน้อย 13 คน คิดเป็นร้อยละ 8.28

ข้อที่ 3 ในการฝึกปฏิบัติได้ใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัยอยู่ในสภาพที่ใช้การได้มีจำนวนเพียงพอและเหมาะสมกับงานจากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง ค่าเฉลี่ย = 2.91 โดยมีรายละเอียดการแสดงความคิดเห็นของเกษตรกรดังนี้ แสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลางจำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 73.89 เหมาะสมน้อย จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 17.83 เหมาะสมมาก 13 คน คิดเป็นร้อยละ 8.28

ข้อที่ 4 มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างเป็นสื่อในการถ่ายทอดความรู้จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง ค่าเฉลี่ย = 3.10 โดยมีรายละเอียดการแสดงความคิดเห็นของเกษตรกรดังนี้ แสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลางจำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 77.71 เหมาะสมมาก จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 15.92 เหมาะสมน้อย 10 คน คิดเป็นร้อยละ 6.37

ข้อที่ 5 มีการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมภายในศูนย์ถ่ายทอดให้เอื้ออำนวยต่อการถ่ายทอดความรู้จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง ค่าเฉลี่ย = 3.04 โดยมีรายละเอียดการแสดงความคิดเห็นของเกษตรกรดังนี้ แสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลางจำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 71.97 เหมาะสมมาก จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 15.92 เหมาะสมน้อย 19 คน คิดเป็นร้อยละ 12.10

ข้อที่ 6 ผู้ที่มารับการถ่ายทอดความรู้มีส่วนร่วมในการจัดบรรยากาศจากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง ค่าเฉลี่ย = 2.99 โดยมีรายละเอียดการ

แสดงความคิดเห็นของเกษตรกรดังนี้ แสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลางจำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 75.80 เหมาะสมมาก จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 12.10 เหมาะสมน้อย 19 คน คิดเป็นร้อยละ 12.10

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 6 แสดงความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ในด้านวิธีการในการถ่ายทอด

ความคิดเห็นต่อศูนย์ถ่ายทอด	ระดับความคิดเห็น									
	มาก		ปานกลาง		น้อย		ไม่เหมาะสม		ค่าเฉลี่ย	ลำดับ
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
1. สามารถส่งเสริมให้เกษตรกรคิดและแก้ปัญหาเป็น	28	17.83	107	68.15	22	14.01	0	0	3.03	4
2. มีการให้ผู้ที่มารับการถ่ายทอดได้ลงมือปฏิบัติจริง	34	21.66	110	70.06	13	8.28	0	0	3.13	1
3. ในการฝึกปฏิบัติได้ใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัยอยู่ในสภาพที่ใช้การได้มีจำนวนเพียงพอและเหมาะสมกับงาน	13	8.28	116	73.89	28	17.83	0	0	2.87	6
4. มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างเป็นสื่อในการถ่ายทอดความรู้	25	15.92	122	77.71	10	6.37	0	0	3.10	2
5. มีการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมภายในศูนย์ถ่ายทอดให้เอื้ออำนวยต่อการถ่ายทอดความรู้	25	15.92	113	71.97	19	12.10	0	0	3.04	3
6. ผู้ที่มารับการถ่ายทอดมีส่วนร่วมในการจัดบรรยากาศ	19	12.10	119	75.80	19	12.10	0	0	2.99	5

ด้านกิจกรรมของศูนย์ถ่ายทอด (ตารางที่ 7)

จากผลการศึกษา พบว่าเกษตรกรมีระดับความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ข้อที่ 1 เป็นการเสริมทักษะทางด้านอาชีพได้ดีจากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง ค่าเฉลี่ย = 3.07 โดยมีรายละเอียดการแสดงความคิดเห็นของเกษตรกรดังนี้ แสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลางจำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 71.97 เหมาะสมมาก จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 17.83 เหมาะสมน้อย 16 คน คิดเป็นร้อยละ 10.20

ข้อที่ 2 สอดคล้องกับเทคโนโลยี เวลาและตัวผู้ที่มารับการถ่ายทอดจากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง ค่าเฉลี่ย = 2.98 โดยมีรายละเอียดการแสดงความคิดเห็นของเกษตรกรดังนี้ แสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลางจำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 73.89 เหมาะสมน้อย จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 14.01 เหมาะสมมาก 19 คน คิดเป็นร้อยละ 12.10

ข้อที่ 3 มีการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นจากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง ค่าเฉลี่ย = 3.07 โดยมีรายละเอียดการแสดงความคิดเห็นของเกษตรกรดังนี้ แสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลางจำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 68.16 เหมาะสมมาก จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 19.75 เหมาะสมน้อย 19 คน คิดเป็นร้อยละ 12.10

ตารางที่ 7 แสดงความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ในด้านกิจกรรมของศูนย์ถ่ายทอด

ความคิดเห็นต่อศูนย์ถ่ายทอด	ระดับความคิดเห็น								ค่าเฉลี่ย	ลำดับ
	มาก		ปานกลาง		น้อย		ไม่เหมาะสม			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
1. เป็นการเสริมทักษะทางด้านอาชีพได้ดี	28	17.83	113	71.97	16	10.20	0	0	3.07	1
2. สอดคล้องกับเทคโนโลยี เวลาและตัวผู้ที่มารับการถ่ายทอด	19	12.10	116	73.89	22	14.01	0	0	2.98	2
3. มีการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น	31	19.75	107	68.16	19	12.10	0	0	3.07	1

จากผลการศึกษาพบว่าในภาพรวมเกษตรกรมีความคิดเห็นต่อศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก อยู่ในระดับเหมาะสมปานกลางค่าเฉลี่ย = 3.06 ในแต่ละประเด็นที่ทำการศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกประเด็น โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ (ตารางที่ 8)

1. ด้านวิทยากรเกษตร ($\bar{X} = 3.11$)
2. ด้านเทคโนโลยีที่ถ่ายทอด ($\bar{X} = 3.06$)
3. ด้านกิจกรรมของศูนย์ถ่ายทอด ($\bar{X} = 3.04$)
4. ด้านวิธีการในการถ่ายทอด ($\bar{X} = 3.03$)

ตารางที่ 8 แสดงคะแนนเฉลี่ยรวมระดับความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ในด้านต่าง ๆ

ความคิดเห็นต่อศูนย์ถ่ายทอด	ค่าเฉลี่ย	ลำดับ
1. ด้านวิทยากรเกษตร	3.11	1
2. ด้านเทคโนโลยีที่ถ่ายทอด	3.06	2
3. ด้านวิธีการในการถ่ายทอด	3.03	4
4. ด้านกิจกรรมของศูนย์ถ่ายทอด	3.04	3
ค่าเฉลี่ยรวม	3.06	-

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการทำงานของศูนย์ถ่ายทอด

จากการศึกษา พบว่าเกษตรกรมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ศูนย์ถ่ายทอดควรจัดประชุมเกษตรกรในตำบลทุกสัปดาห์ หรือไม่น้อยอย่างน้อยเดือนละครั้ง เป็นการพบปะพูดคุยกันของเกษตรกรถึงปัญหาและอุปสรรคในการทำการเกษตรของแต่ละคน เพื่อหาทางแก้ไขป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นกับเกษตรกรรายอื่น ๆ หรือเพื่อเป็นการนำความรู้ใหม่ ๆ ด้านการเกษตรมาถ่ายทอดให้แก่เกษตรกรจะได้ทันต่อเหตุการณ์ในปัจจุบัน

2. ควรมีการจัดอบรมให้เกษตรกรได้ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อเป็นการฝึกทางด้านทักษะและให้วิทยากรเกษตรของศูนย์ดูว่าเกษตรกรทำถูกต้องหรือไม่อย่างไรจะได้ให้คำแนะนำเพื่อแก้ไขต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. เรื่องกิจกรรมของศูนย์ทุกศูนย์ควรมีกิจกรรมให้เกษตรกรเข้าไปศึกษาได้ตามช่วงระยะเวลาที่เหมาะสม เนื่องจากเกษตรกรบางรายเข้าไปขอรับการถ่ายทอดแล้ว พบว่าเรื่องที่เขาต้องการมีข้อมูลที่เป็นเอกสาร แต่ไม่สามารถลงมือปฏิบัติและเห็นกิจกรรมได้จริง ทำให้บางครั้งอาจเข้าใจคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง

4. เครื่องมือและอุปกรณ์ในการฝึกของศูนย์ไม่เพียงพอต่อการใช้งานเมื่อมีเกษตรกรเข้ามารับการถ่ายทอดเป็นจำนวนมาก ๆ

5. ควรมีอุปกรณ์ช่วยในด้านของการถ่ายทอดให้มากขึ้นนอกเหนือจากการบรรยาย สาธิต ควรจะมีการนำเทคโนโลยีมาช่วย เช่น สมุดภาพ VDO เพื่อช่วยให้เกษตรกรเห็นภาพและเข้าใจมากขึ้น

วิจารณ์ผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมมาก 1 เรื่อง คือ วิทยากรเกษตรเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดี

ด้านวิทยากรเกษตร พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง มีเพียงเรื่องของการใช้เอกสารและอุปกรณ์ช่วยในการถ่ายทอดได้เหมาะสมกับเนื้อหาความรู้มีการเตรียมการถ่ายทอดและมีเทคนิควิธีที่ช่วยให้ผู้ที่มารับการถ่ายทอดเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้นเท่านั้นที่เกษตรกรบางกลุ่มเห็นว่ายังมีความเหมาะสมน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากตัวของวิทยากรเกษตรบางท่านยังไม่มีประสบการณ์ในการถ่ายทอดและมีงบประมาณน้อยในการจัดทำเอกสารแจกและจัดซื้ออุปกรณ์ช่วยในการถ่ายทอดเพื่อให้ผู้มารับการถ่ายทอดได้เข้าใจง่ายขึ้น

ด้านเทคโนโลยีที่ถ่ายทอด พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง แต่มีเรื่องของความทันสมัยเท่านั้นที่เกษตรกรบางกลุ่มเห็นว่ามีความเหมาะสมน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากวิทยากรเกษตรมีภารกิจมากที่ต้องรับผิดชอบ อาจทำให้ไม่ค่อยมีเวลาดำเนินการหาความรู้ใหม่ ๆ ที่ทันสมัยมาถ่ายทอดให้แก่เกษตรกร ดังนั้น วิทยากรเกษตรควรให้ความสำคัญในเรื่องนี้เพิ่มขึ้น เพื่อเป็นผลดีแก่ตนเองและเกษตรกรท่านอื่น ๆ ด้วย

ด้านกิจกรรมของศูนย์ถ่ายทอด พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง มีเพียงเรื่องของการสอดคล้องกับเทคโนโลยี เวลาและตัวผู้ที่มารับการถ่ายทอดเท่านั้น ที่เกษตรกรบางกลุ่มเห็นว่าเหมาะสมน้อย เนื่องจากบางครั้งเกษตรกรต้องการรับความรู้ แต่ภายในศูนย์ถ่ายทอดไม่มีกิจกรรมของเรื่องที่ต้องการทำให้เกษตรกรไม่ได้รับความรู้ ทำให้เสียเวลาและโอกาสไปเปล่า ๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด้านวิธีการในการถ่ายทอด พบว่าเกษตรกรบางกลุ่มมีความคิดเห็นในระดับเหมาะสมน้อย เรื่องในการฝึกปฏิบัติได้ใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัย อยู่ในสภาพที่ใช้การได้ มีจำนวนเพียงพอและเหมาะสมกับงานกับผู้มารับการถ่ายทอดความรู้มีส่วนร่วมในการจัดบรรยากาศเท่านั้น ส่วนหัวข้ออื่น ๆ เกษตรกรส่วนใหญ่ยังเห็นว่าเหมาะสมปานกลาง สำหรับหัวข้อที่เห็นว่าเหมาะสมน้อย อาจเนื่องมาจากทุนงบประมาณในการจัดซื้อเครื่องมืออุปกรณ์ในการฝึกปฏิบัติมีน้อย และเกษตรกรยังไม่เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ

ผลจากการศึกษา พบว่ามีความสอดคล้องกับงานวิจัยของกรมส่งเสริมการเกษตร(2543) ซึ่งทำการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินผลการดำเนินงานศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลศูนย์นำร่องตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ในเรื่องของความรู้ที่นำไปปฏิบัติได้จริง และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของราชน เด็นสว่าง(2543)ซึ่งทำการวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับการเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรบ้านทุ่งครก ตำบลแค อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา ด้านข้อเสนอแนะของเกษตรกรในเรื่องที่ต้องการให้มีการจัดฝึกอบรมหรือประชุม และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของมานพ เพชรจูด(2541) ซึ่งทำการวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อวิธีการสอนของคณาจารย์ภาควิชาเทคนิคเกษตร คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ปีการศึกษา 2540 ซึ่งมีความคล้ายกันในเรื่อง วิธีการสอน เอกสารและอุปกรณ์การเรียนไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของญาติกา นุชแดง(2545) ซึ่งทำการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครูสาขาวิชาพณิชยการ ในวิทยาลัยอาชีวศึกษา กลุ่มภาคกลาง ในเรื่องขององค์ประกอบสื่อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลางคล้ายกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของนาวิ มีบรรจง(2543)ซึ่งทำวิจัยเรื่องความคิดเห็นของครูผู้สอนงานเกษตรระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ ในเรื่องของความทันสมัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ (Conclusions and Recommendations)

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในต. อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร และศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในต. อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกร การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้วิธีการทางสถิติหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าพิสัย ผลของการวิจัยสรุปได้ดังนี้

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร

จากผลการศึกษาสถานภาพทั่วไปของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม 157 ราย ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 54.14 เป็นเพศชาย และร้อยละ 45.86 เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ระหว่าง 37 - 47 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้นเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือ ประถมศึกษาตอนปลาย สมรสแล้วเป็นส่วนใหญ่ เกษตรกรทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ มีอาชีพหลักคือ ทำนา ส่วนอาชีพรองคือ ทำสวน มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4-6 คนเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือ 1-3 คน มีลักษณะการถือครองที่ดินในการทำการเกษตรเป็นของตนเองถึงร้อยละ 66.88 รองลงมาคือ เช่าผู้อื่นทั้งหมด

ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในต. อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

จากผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีความคิดเห็นต่อศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในต. อำเภอเมือง จังหวัดนครนายกทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง ($\bar{X} = 3.06$) ในรายละเอียดดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด้านวิทยากรเกษตร

ระดับความคิดเห็นว่าเหมาะสมมากมีเพียงเรื่องเดียวคือ เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี ($\bar{X} = 3.32$) นอกจากนั้นเกษตรกรเห็นว่ามีความเหมาะสมปานกลางทั้งหมดเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยดังนี้ มีความเป็นกันเองกับผู้ที่มารับการถ่ายทอดความรู้ ($\bar{X} = 3.18$) เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูง ($\bar{X} = 3.17$) มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ที่ทันสมัยอยู่เสมอ ($\bar{X} = 3.16$) เป็นผู้ที่มีความเสียสละและมีบุคลิกน่าเลื่อมใสมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 3.14$) เป็นผู้ที่มีความรู้ดีในเนื้อหาของเรื่องที่จะนำมาถ่ายทอดเป็นอย่างดี ($\bar{X} = 3.13$) เปิดโอกาสให้ผู้ที่มารับการถ่ายทอดความรู้ได้แสดงความคิดเห็น ($\bar{X} = 3.12$) เป็นผู้ที่มีเหตุผลและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ($\bar{X} = 3.11$) สามารถอธิบายให้ความรู้ได้กว้างขวางทันสมัยนอกเหนือจากหนังสือหรือเอกสารที่แจกให้ ($\bar{X} = 3.07$) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์กว้างขวางในเรื่องที่จะนำมาถ่ายทอด ($\bar{X} = 3.05$) มีความสามารถในการถ่ายทอด ($\bar{X} = 3.03$) มีการเตรียมการถ่ายทอดและเทคนิควิธีที่ช่วยให้ผู้ที่มารับการถ่ายทอดเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น ($\bar{X} = 3.00$) มีการใช้เอกสารและอุปกรณ์ช่วยในการถ่ายทอดได้เหมาะสมกับเนื้อหาความรู้ ($\bar{X} = 2.96$)

ด้านเทคโนโลยีที่ถ่ายทอด

เกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง เรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ สามารถนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติได้ในชีวิตจริงได้ ($\bar{X} = 3.19$) เทคโนโลยีสามารถเพิ่มความมั่นใจในการประกอบอาชีพ ($\bar{X} = 3.08$) มีความเหมาะสมกับอาชีพของเกษตรกรในพื้นที่นั้น ($\bar{X} = 3.06$) มีความทันสมัย ($\bar{X} = 2.89$)

ด้านวิธีการในการถ่ายทอด

เกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง เรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ มีการให้ผู้ที่มารับการถ่ายทอดได้ลงมือปฏิบัติจริง ($\bar{X} = 3.14$) การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างเป็นสื่อในการถ่ายทอดความรู้ ($\bar{X} = 3.10$) มีการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมภายในศูนย์ถ่ายทอดให้เอื้ออำนวยต่อการถ่ายทอดความรู้ ($\bar{X} = 3.04$) สามารถส่งเสริมให้เกษตรกรคิดและแก้ปัญหาเป็น ($\bar{X} = 3.03$) ผู้ที่มารับการถ่ายทอดมีส่วนร่วมในการจัดบรรยากาศ ($\bar{X} = 2.99$) ในการฝึกปฏิบัติได้ใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัยอยู่ในสภาพที่ให้การได้มีจำนวนเพียงพอและเหมาะสมกับงาน ($\bar{X} = 2.91$)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด้านกิจกรรมของศูนย์ถ่ายทอด ฯ

เกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง เรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ เป็นการเสริมทักษะทางด้านอาชีพได้ดีและมีการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 3.07$) สอดคล้องกับเทคโนโลยี เวลาและตัวผู้ที่มารับการถ่ายทอด ($\bar{X} = 2.98$)

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. เรื่องเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกปฏิบัติ เกษตรกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่เหมาะสมปานกลาง มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้มีไม่เพียงพอเมื่อเกษตรกรเข้ามารับการถ่ายทอดเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ทำให้ไม่สามารถทดลองปฏิบัติได้ทุกคน ดังนั้นควรจัดให้มีอุปกรณ์ในการฝึกปฏิบัติให้มากขึ้น เพื่อที่จะได้ให้ผู้มารับการถ่ายทอดความรู้ได้ฝึกปฏิบัติได้ทุกคน เป็นการฝึกทักษะในการทำงานได้ทางหนึ่งด้วย

2. เรื่องของความทันสมัย เกษตรกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่เหมาะสมปานกลางมีค่าเฉลี่ยต่ำรองลงมา ทั้งนี้เนื่องมาจากวิทยากรเกษตรกรต้องมีภารกิจมากอาจจะไม่ค่อยมีเวลาดำเนินการหาความรู้ใหม่ ๆ มาถ่ายทอดแก่เกษตรกร ดังนั้นทางศูนย์ควรมีการจัดหาเอกสาร หนังสือที่เกี่ยวข้องกับทางด้านเกษตรที่ออกใหม่มาไว้ให้เกษตรกรได้ค้นคว้าหาความรู้ได้ เมื่อวิทยากรเกษตรกรติดภาระกิจส่วนตัวไม่สามารถอยู่ให้ความรู้ได้

3. เรื่องมีการใช้เอกสารและอุปกรณ์ช่วยในการถ่ายทอดได้เหมาะสมกับเนื้อหาความรู้ เกษตรกรมีความคิดเห็นที่เหมาะสมปานกลางมีค่าเฉลี่ยต่ำรองจากเรื่องความทันสมัย ทั้งนี้เนื่องมาจากศูนย์ฯ มีงบประมาณน้อยที่จะจัดทำเอกสารแจกหรือจัดซื้ออุปกรณ์ช่วยในการถ่ายทอดควรมีการเพิ่มงบประมาณในการจัดทำเอกสารหรือจัดซื้ออุปกรณ์ช่วยในการถ่ายทอดให้มากขึ้น เพื่อประโยชน์ของเกษตรกรเอง

ข้อเสนอแนะจากการดำเนินงาน

1. การวิจัยในครั้งนี้มีอุปสรรคในเรื่องของการเก็บข้อมูล การจัดทำแบบสอบถามควรจะใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เพราะเกษตรกรบางคนอ่านแล้วไม่เข้าใจทำให้ต้องอธิบายให้เกษตรกรฟัง ทำให้เป็นการเสียเวลาในการเก็บข้อมูล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. เกษตรกรบางคนไม่เคยเข้าไปใช้บริการของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตรประจำตำบลจึงยังไม่ค่อยเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่ หรือการทำงานของศูนย์ฯ ว่าเป็นอย่างไร และสามารถไปใช้บริการอะไรของศูนย์ฯ ได้บ้าง

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษา

ในการทำการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเป็นด้าน ๆ ไป เพื่อที่จะได้ทราบความคิดเห็นของเกษตรกรในแต่ละด้านโดยละเอียดและชัดเจนจะได้ปรับปรุงให้ตรงตามความต้องการและเหมาะสมต่อเกษตรกรในพื้นที่นั้น เนื่องจากในแต่ละพื้นที่อาจมีความต้องการที่ไม่เหมือนกันได้ ดังนั้นควรมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม เพื่อให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2545. แนวทางการดำเนินงานศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์

----- . 2543. การประเมินผลการดำเนินงานศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลศูนย์นำร่องตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. กรุงเทพมหานคร.

----- . 2545. ระบบการส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.

ญาติกา นุชแดง. 2545. ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครูสาขาวิชาพลศึกษา ในวิทยาลัยอาชีวศึกษา กลุ่มภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

ทิพวรรณ ลิ้มงูร. 2541. หลักและวิธีการส่งเสริมการเกษตร. ภาควิชาเทคนิคเกษตร คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง (เอกสารโรเนียว)

นาวิ มีบรรจง. 2543. ความคิดเห็นของครูผู้สอนงานเกษตรเกี่ยวกับการปรับปรุงสภาพการจัดการเรียนการสอนงานเกษตรระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

บุญธรรม จิตต์อนันต์. 2540. ส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บุญเสริม ภูงาดี. 2528. หลักการส่งเสริมเกษตร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แสงจันทร์

ปัญญาพล บุญชู. 2526. การถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการเกษตร. คณะทรัพยากร
ธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่.

ปัญญา หิรัญรัมย์. 2530. ความรู้พื้นฐานการส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสาร
มวลชน จำกัด

มานพ เพชรจูด. 2541. ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อวิธีการสอนของคณาจารย์ภาควิชา
เทคนิคเกษตร คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณ
ทหารลาดกระบัง ปีการศึกษา 2540. ปัญหาพิเศษระดับปริญญาตรี สถาบันเทคโนโลยี
พระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

ราชน เด็นสว่าง. 2543. ความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับการเกษตรทฤษฎีใหม่ของ
เกษตรกรบ้านทุ่งครก ตำบลแคว อําเภอจะนะ จังหวัดสงขลา. ปัญหาพิเศษระดับ
ปริญญาตรี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

รำไพพรรณ อภิชาติพงศ์ชัย. 2544. การส่งเสริมการเกษตรเปรียบเทียบ. เชียงใหม่: โรงพิมพ์
มิ่งเมือง จ.เชียงใหม่

เอกชัย โอเจริญ, รุจันันท์ พานิชโยทัย. 2540. พัฒนาการระบบส่งเสริมการเกษตรของ
ประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กองเกษตรสัมพันธ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสอบถาม

เรื่อง ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร
ประจำตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () และเติมข้อความลงในช่องว่างที่เว้นไว้ให้ตรงตาม
ความเป็นจริง

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม

1. เพศ

() ชาย

() หญิง

2. อายุ.....ปี

3. ระดับการศึกษา

() ไม่ได้เรียนหนังสือ

() ประถมศึกษาตอนต้น

() ประถมศึกษาตอนปลาย

() มัธยมศึกษาตอนต้น

() มัธยมศึกษาตอนปลาย

() อาชีวศึกษา

() อุดมศึกษา

() อื่น ๆ ระบุ.....

4. สถานภาพสมรส

() โสด

() สมรส

() หย่าร้าง

() แยกกันอยู่

() อื่น ๆ ระบุ.....

5. ศาสนา

() พุทธ

() คริสต์

() อิสลาม

() อื่น ๆ ระบุ.....

6. อาชีพหลัก (อาชีพที่ทำรายได้มากที่สุด)

() ทำนา

() ทำไร่

() ทำสวน

() เลี้ยงสัตว์

() รับจ้าง

() รับราชการ

() อื่น ๆ ระบุ.....

7. อาชีพรอง (อาชีพที่ทำรายได้รองลงมา)

() ทำนา

() ทำไร่

() ทำสวน

() เลี้ยงสัตว์

() รับจ้าง

() รับราชการ

() อื่น ๆ ระบุ.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารลิขสิทธิ์สงวนลิขสิทธิ์เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

8. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน
9. ลักษณะการถือครองที่ดินในการทำการเกษตร
- () เป็นของตนเอง.....ไร่
 - () เช่าผู้อื่นทั้งหมด.....ไร่
 - () มีทั้งของตนเองและเช่าผู้อื่น ของตนเอง.....ไร่
เช่า.....ไร่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร
ประจำตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน
เพียงช่องเดียว

การถ่ายทอดเทคโนโลยี	ระดับความคิดเห็น			
	เหมาะสม มาก	เหมาะสม ปาน กลาง	เหมาะสม น้อย	ไม่เหมาะสม
ด้านวิทยากรเกษตร				
1.เป็นผู้มีความรู้ดีในเนื้อหาของเรื่องที่จะนำมาถ่ายทอดเป็นอย่างดี				
2.เป็นผู้มีประสบการณ์กว้างขวางในเรื่องที่จะนำมาถ่ายทอด				
3. มีความสามารถในการถ่ายทอด				
4. เป็นผู้มีความรับผิดชอบสูง				
5. เป็นผู้ที่มีความเสียสละ				
6.เป็นผู้มีเหตุผลและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น				
7. มีความเป็นกันเองกับผู้ที่มารับการถ่ายทอดความรู้				
8. มีบุคลิกน่าเลื่อมใสศรัทธา				
9. เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี				
10. มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ที่ทันสมัยอยู่เสมอ				
11. มีการเตรียมการถ่ายทอดและมีเทคนิควิธีที่ช่วยให้ผู้ที่มารับการถ่ายทอดเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น				
12. มีการใช้เอกสารและอุปกรณ์ช่วยในการถ่ายทอดได้เหมาะสมกับเนื้อหาความรู้				
13. สามารถอธิบายให้ความรู้ได้กว้างขวางทันสมัยนอกเหนือจากหนังสือหรือเอกสารที่แจกให้				

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปแจ้งประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การถ่ายทอดเทคโนโลยี	ระดับความคิดเห็น			
	เหมาะสม มาก	เหมาะสม ปาน กลาง	เหมาะสม น้อย	ไม่เหมาะสม
14. เปิดโอกาสให้ผู้ที่มารับการถ่ายทอดความรู้ ได้แสดงความคิดเห็น				
<u>ด้านเทคโนโลยีที่ถ่ายทอด</u>				
1. มีความทันสมัย				
2. มีความเหมาะสมกับอาชีพของเกษตรกรใน พื้นที่นั้น				
3. สามารถนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติในชีวิต จริงได้				
4. เทคโนโลยีสามารถเพิ่มความมั่นใจในการ ประกอบอาชีพ				
<u>ด้านกิจกรรมของศูนย์ถ่ายทอด</u>				
1. เป็นการเสริมทักษะทางด้านอาชีพได้ดี				
2. สอดคล้องกับเทคโนโลยี เวลาและตัวผู้ที่มา รับการถ่ายทอด				
3. มีการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น				
<u>ด้านวิธีการในการถ่ายทอด</u>				
1. สามารถส่งเสริมให้เกษตรกรคิดและแก้ ปัญหาเป็น				
2. มีการให้ผู้ที่มารับการถ่ายทอดได้ลงมือ ปฏิบัติจริง				
3. ในการฝึกปฏิบัติได้ใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ ทันสมัย อยู่ในสภาพที่ใช้การได้ มีจำนวนเพียงพอและเหมาะสมกับงาน				
4. มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างเป็นสื่อใน การถ่ายทอดความรู้				

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การถ่ายทอดเทคโนโลยี	ระดับความคิดเห็น			
	เหมาะสม มาก	เหมาะสม ปาน กลาง	เหมาะสม น้อย	ไม่เหมาะสม
5. มีการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมภายใน ศูนย์ถ่ายทอดให้เอื้ออำนวยต่อการถ่ายทอด ความรู้				
6. ผู้ที่มารับการถ่ายทอดความรู้มีส่วนร่วมใน การจัดบรรยากาศ				

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการทำงานของศูนย์ถ่ายทอด

1.ด้านวิทยากรเกษตร.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.ด้านข้อมูล

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ด้านกิจกรรมของศูนย์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ด้านวิธีการในการถ่ายทอด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้